

Vives, Juan Luis

De conscribendis epistolis

Basileae 1539

Ph.pr. 415#Beibd.4

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10191670-9

VD16 V 1820

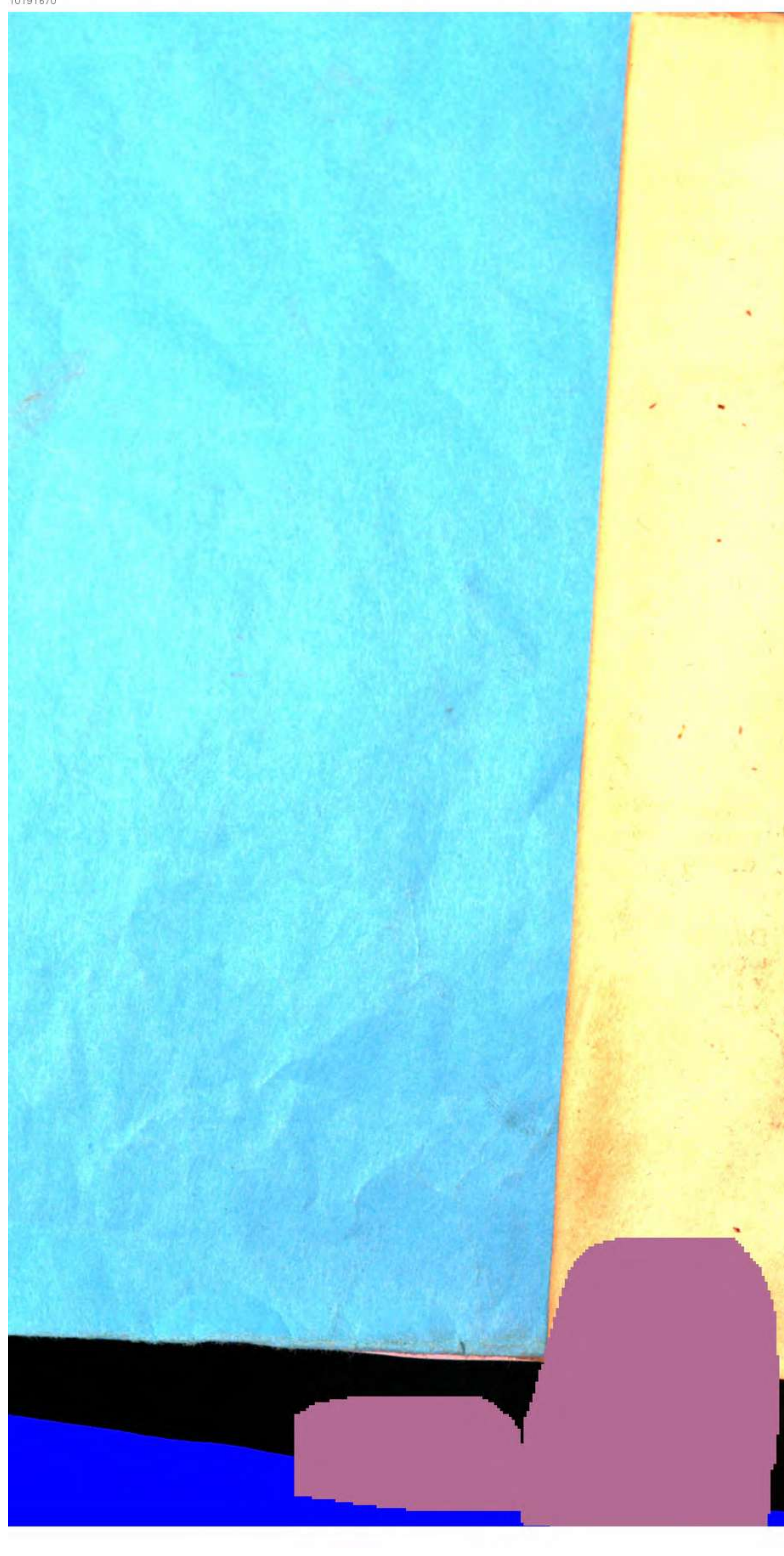
Copyright

Das Copyright für alle Webdokumente, insbesondere für Bilder, liegt bei der Bayerischen Staatsbibliothek. Eine Folgeverwertung von Webdokumenten ist nur mit Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek bzw. des Autors möglich. Externe Links auf die Angebote sind ausdrücklich erwünscht. Eine unautorisierte Übernahme ganzer Seiten oder ganzer Beiträge oder Beitragsteile ist dagegen nicht zulässig. Für nicht-kommerzielle Ausbildungszwecke können einzelne Materialien kopiert werden, solange eindeutig die Urheberschaft der Autoren bzw. der Bayerischen Staatsbibliothek kenntlich gemacht wird.

Eine Verwertung von urheberrechtlich geschützten Beiträgen und Abbildungen der auf den Servern der Bayerischen Staatsbibliothek befindlichen Daten, insbesondere durch Vervielfältigung oder Verbreitung, ist ohne vorherige schriftliche Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig und strafbar, soweit sich aus dem Urheberrechtsgesetz nichts anderes ergibt. Insbesondere ist eine Einspeicherung oder Verarbeitung in Daten systemen ohne Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig.

The Bayerische Staatsbibliothek (BSB) owns the copyright for all web documents, in particular for all images. Any further use of the web documents is subject to the approval of the Bayerische Staatsbibliothek and/or the author. External links to the offer of the BSB are expressly welcome. However, it is illegal to copy whole pages or complete articles or parts of articles without prior authorisation. Some individual materials may be copied for non-commercial educational purposes, provided that the authorship of the author(s) or of the Bayerische Staatsbibliothek is indicated unambiguously.

Unless provided otherwise by the copyright law, it is illegal and may be prosecuted as a punishable offence to use copyrighted articles and representations of the data stored on the servers of the Bayerische Staatsbibliothek, in particular by copying or disseminating them, without the prior written approval of the Bayerische Staatsbibliothek. It is in particular illegal to store or process any data in data systems without the approval of the Bayerische Staatsbibliothek.

an

ma

tio

Ph

ing

uer

sus

me

to

ign

ei

pr

ge

ad

ro

me

ap

nor

od

C

re

co

Si

ha

fu

cip

Epistolæ
principiū.

Epistolæ a
sentatoriæ si
ue aulicæ.

imbecillita
 Et fugere
 partibus a

Corporis res.

utriq; in r
 extremam
 in nervis, m
 do: quæ ad

Externa.

ad id suste
 stimenta,
 gnitas, ge
 post nos p
 net, in cō
 mus. uelut
 memoria,
 catio mori
 pore, qua
 amici pro
 nocuerim
 ingenio, s
 moria, co

Consultoria.

ti: quæ su
 conciliar
 cōservat
 gnationē
 aut cons
 pertinet

Hone
uel
quor
pete

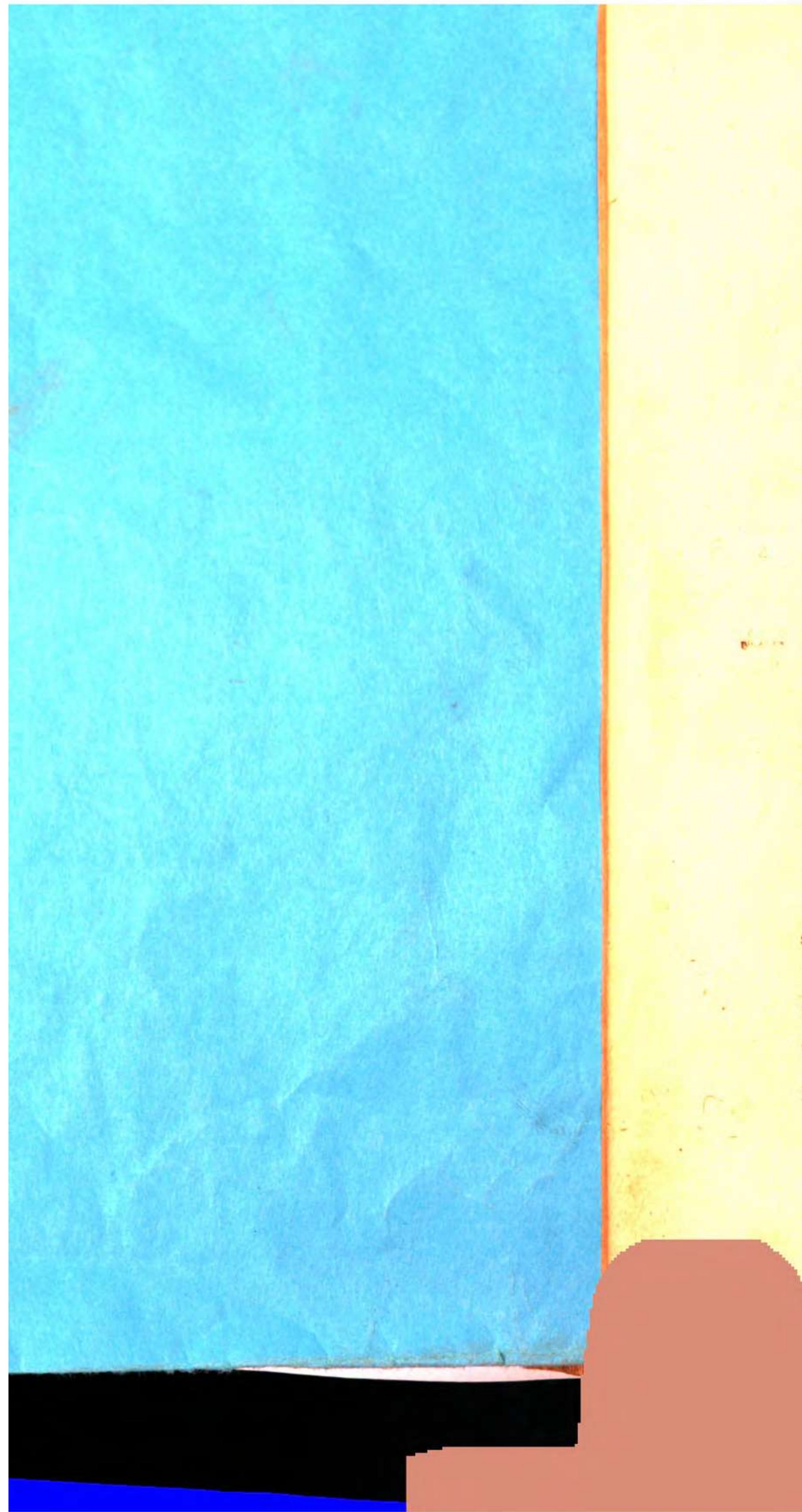
Rei medi
petitio.

Comm
tionis pr
pta.

Ex com
dato.

Ex nobis.

Laudandi
ratio.

Vicij oste
grauis.

i satis magna autoritate fultus, inducas maiorē: dic
 se viros graues, qui cum in eo magna & multa bo-
 na admirentur, hoc uel illud requirant: esse qui do-
 ceant illum cum exceptione laudari: te uerò suscepisse
 illorum negotium, ut ad eum sententias eorum per-
 ferres: quod sit tibi cum ipso necessitudo, quod fre-
 quenter scribas, aut quod sis coniunctior, consangui-
 neus, affinis, uetus sodalis, cōdiscipulus, cōterraneus,
 ciuis, subditus, cliens, uetus affecla, aut horum filius,
 uel alioqui necessarius. Sin laudibus insolescit ac fit
 insanior, atq; ad apertā admonitionē est uelut asinus
 ad lyram, si omnino curæ est tibi eius emendatio: rum-
 pe quod aperire nō potes, & dissecā quod nequis dis-
 soluere: simpliciter aperteq; obiurga: tum certē fun-
 ctus fueris tuo munere. aut si periculum adeundū est,
 quid amplius aut magnificentius, quā pro optima
 causā? licebit rationes ostendere, quibus impulsus es
 ad hoc agendum: ut chirurgi declarant, cur aliquid in
 ægro corpore urendum aut secandum sit. nihil omni-
 no à te: sed uel ab ab illo, uel à rebus: quòd sit tam cha-
 rus, quòd tibi cōmendatus, tuæ curæ creditus, uel à pa-
 rentibus, uel à CHRISTO, uel à ciuitate: ut malis illū
 tibi inimicū, quā non omnino bene monuisse. À re-
 bus, quod illud eius uitium damno sit multis, quum
 sit episcopus, curio, magistratus, Rex, & in Christia-
 na religione, modò adsit modestia, & præscriptum
 illud

Consolandi-
nario.

amissam, sed intermissam: non perditam, sed
 m: nondum esse amissam penitus & deplora-
 stineamus nos, & expectemus exitum, ne-
 piens consulit, miseri simus ante tempus: mul-
 ceciderunt, quàm metuebamus: plura sunt
 s terrent, quàm quæ urgent: ipsum, uelut pa-
 ilium, aut necessarium egrefere: sic moereri
 bsentiam, uel casum, uel interitum: illi nihil ma-
 igisse, imò liberatum asperis & insuauibus ui-
 us: profectum ad beatitudinem sempiternam,
 s est de uita sanctè & pie transacta, uel de gene-
 rtis tam religioso. itaq; non illius caussa suscipi-
 em hunc, sed nostra: nec ostendere nos illum
 e, sed nos ipsos, optimū illi fuisse mori, antequā
 t peior. exosus erat plurimis, aut miser morbis,
 state, infamia, aut periculum euident de his. ma-
 s metus de illis moribus, aut tunc opportunissimū
 ri, quum iucundissimum uiuere: aut eo tempore,
 um nihil erat amplius uisurus boni propter con-
 tionem, uel publicæ fortunæ, uel priuatæ. Iam ex
 mparatione rei cum homine: non esse regis dolere
 ecuniam amissam, à quo animi magnitudinem, con-
 mptum pecuniæ, tanquam ab exemplari quodam
 eteros conuenit doceri: uel eum facile recupe-
 aturum quod amiserit, alios non item. non esse ma-
 gni uiri, non Philosophi, frangi humanis casibus non
 flere.

Rei eum ho-
 mine compa-
 ratio.

milem; nec illius uitio immutatum iri suam probitatē:
 se daturum operam, ut non minus posthac sit bonus
 & beneficus: quin illi etiam benefacturum, quoties
 existimarit beneficijs suis illi fore opus. Inuectiue, si
 ad insectationem uicij, aliosq; ab eo genere uitae de-
 terrendos parantur, ferendae sunt: alioqui non uideo,
 quid iuuet acerba rabie congerere conuitia & male-
 dicta, caninamq; facundiam exercere, iuxta uerbum
 Appij Claudij. Ergo mordeat uitia, homini quantum
 fieri poterit parcat. Interdum propter uitium impe-
 titur homo, praesertim obfuturus, nisi coërceatur: ut,
 impius, ut haereticus, tyrannus, latro, ueneficus, fœ-
 nerator, fur, corruptor eduliorum, calumniator, sedi-
 tiosus, imperitus, aut malus institutor. Colore hoc ex-
 cusantur tot orationes Ciceronis in Pisonem, Gabi-
 nium, Verrem, Vatinium, Catilinam, M. Antonium:
 tot Demosthenis in Philippum, Aeschinem, Midiam.
 Idcirco ad ea commoda uideatur dirigi tota oratio,
 quae erigere conamur, illo homine deiiciendo, uelut
 nobis charissima sint, ac curae maximae: ut, religio, pa-
 tria, ciues, literae, disciplinae. Res quae ad utrumq; spe-
 ctant, sicut fide ac sedulitate sunt tractandae, ita &
 scribendae quoq; ut haec uirtutes in illis eluceant. quē-
 admodum nullam conuenit esse epistolam, in qua nō
 uirtus aliqua animi, & grata quaedam indoles exi-
 stat, & quasi se proferat alibi ingenuus pudor, alibi
 reueren-

Ciceronis &
 Demosthenis
 inuectiuae.

Et leuiter atq; amicè admonebimus, ut uerbis illis paulò deinceps circumspectius utatur, ne tam integer animus à sinistre interpretantibus per uerba parum cautè ab eo prolata gratiam suam amittat. Sin res sint bonæ, dissimili animo, quid oberit animū ex rebus censere? Itaq; dicemus, non dubitare nos de animo, quandoquidem indicia eius, nempe res ipsas tales intuemur. hic res cōmendabuntur. Quod factū est à Cicerone in epistola quadam ad M. Antoniū de restitutione Sex. Clodij, Et de liberis P. Clodij. Res si sint in nostram utilitatem, agemus gratias, Et agnoscemus amici partes, Et sapientis consultoris. si in rē illius, et de nobis est dicendum, id fiat parce omnino ac modicè. nam illud Thrasonicum est, Orna munus uerbis. Conuenit huic loco uerborū quædam comitas, illum cui damus, maiora esse pro meritis: dolere nos, quod tam effusè, tamq; ambitiosè simus rogati: hoc solum facere, quod nihil magis licuit uel per facultatem nostram, uel per illius uoluntatem. quo schemate utitur nonnunquam Plinius Iunior: ut de Cornelia, Et de filia Quintiliani. prorsum de nobis ipsis dicemus modicè ac moderatè, Et nostras laudes extenuabimus: ut reuera mortalium omnium bona per exigua sunt Et prætenuia. quæ uerò nobis tribuentur, referemus uel in benignitatem dicentis, uel beneuolentiam erga nos, quæ habeamus uicia, hæc esse

Epistolæ co-
mitas.

ritur ex animi moderatione commendatio, quod non remorderis morsus. dabitur ratione patefacere, cur quicquā uel feceris, uel dixeris, conuicia uerò si-
nes præterfluere. Si quis ostēdat retineri se modestia
Christiana, ne maledicta regerat: & spectare potius
quid se deceat, quā quid illum: rem faciet pulcher-
rimam, modò ita sentiat, ne aliud gerat clausum cor-
de, aliud ore apertum. CHRISTVS non fallitur,
cui mentes nostræ sunt perspicuæ: nec est quicquam
æque generosi pectoris, atq; remittere iniuriam.
Christianis certe exemplo fit CHRISTI, & ingen-
ti mercede. nam sic quoq; remittuntur nostra scelera
à Deo. Porro quemadmodum epistolis moderata que-
dam comitas suaue condimentum præbet, ita redun-
dantia comitatum palatis quidem sanis insulsa est pe-
nitus ac ingrata.

DE PARTIBVS EPISTOLAE.

QUod oporteret significari Epistola, & eum
qui mitteret, & eum cui mitteretur: idcir-
co Latini & Græci omnes statim initio
scribentis, & eius qui scriberet, nomē ponebāt. prius
eius qui scriberet, hoc enim natura prius est, indicari
quis faciat, quā cui. Nam salutationem illam, Parme-
nonem summum suum plurima salute impertit Gna-
to: uel metrum excusat, uel parasitica consuetudo:
quæ etiam illic, sicut in alijs omnibus, ad risum captā

una

um ludebat. Donatus comicum esse dicit, ac festiū,
 & parasiticæ elegantiae. Sic etiam in Persa Plauti:
 salutem dicit Toxilo Timarchides, & familiae. Nec
 minus est parasiticum, Domitiano Martialis s. uel
 certè insolentissimæ arrogantiae principis, qui id exi-
 gebat. Excusat Ausonius ad Paulinum, quod nomen
 illius præposuisset suo: Paulino Ausonius, metrum sic
 suadet, ut esses tu prior, et nomē prægrederere meū.
 Nomen in calce epistolæ subscribere, natum est ex
 subscriptionibus, quas olim principes addebant di-
 plomatis: quarum meminit Suetonius in Nerone.
 Post ubi acrius inuasit animos ostentatio nobilitatis,
 unusquisq; affectauit uideri ortus regio sanguine, &
 regios mores usurpare tanquam sibi gentiles & pa-
 trios. Alij existimant moderationis esse, postremo se
 loco nominari: quàm fatue? quasi minus honestum sit,
 quicquid ultimum. Non ne animo legentis primum
 omnium occurrit, qui scribit? quod si penitus postre-
 mus esse cupit, ne ponat initio uel ego, uel uerbū pri-
 mæ personæ. Sed hæc sunt ineptissima, quæ conantur
 rerum naturam inuertere. natura enim primum in
 quocunque opere facientem constituit. Quæso quid
 absurditatis habet, si is primus occurrat oculis, qui
 primus occurrit animo & cogitationi? imò quantum
 cunq; abscondas te, & in angulum chartæ secedas,
 resoluta epistola statim à primo legeris: nisi iam

Epistolarū
 subscriptio.

Epitheta.

anteā sciat qui legit, à quo mittatur. Epithetis parcebant prorsum, addebant solum si quid muneris gereret, & cui scribebatur, & qui scribebat. M. Cicero Imperator Cn. Pompeio Magno Proconsuli. M. Brutus, & C. Cassius prætores, M. Antonio Consuli. Cicero decimatertia Philippica literas recitans M. Antonij, Antonius Hircio & Cæsari: neque se imperatorem, nec Hircium consulem, nec proprætorem Cæsarem: satis quidem hæc scite. Deponere alienū nomen ipse maluit, quàm illis suum reddere. Ab alijs adiectis abstinebatur prorsum. Itaq; nos usurpabimus nostra, quæ sunt professionis, aut functionis: Senatori, Cōsuli, Quæstori, Episcopo, Presbytero, Curioni. cætera ex prava consuetudine risum potius aut fastidiū mouent, quàm ornant. Quid quod præstabilius est, tantum illum existimari, ut appositis non sit opus: uelut, G. BVDÆO, ERAS. ROTERODAMO, Th. Moro. in tāta claritudine nominū superflua sunt illa: utraq; lingua doctissimo, Theologo summo, uiro clarissimo. neq; enim libris M. Tullij adijcit quisquā, oratoris facundissimi: uel Aristotelis, philosophi acutissimi. Itaq; deprehensum est nihil esse grauius, aut decentius, quàm ad Cæsarem sine adiecto scribere, aut ad Regem, quod prudentibus & ingeniosis uiris ualde probatur. Quintiliani & Plinij temporib. cœpit recipi mos, ut omnibus ferè, nisi apertè essent inimici,

Inuidia.
Dignitatum
nomina.

Salutan-
di ratio.

quædam testimonia. Sed periculum est, ne hæc sicuti
alia omnia honoris signa, uel ambitione, uel peruer-
sitate ingeniorum ad indignos transferantur, & pror-
sus fidem amittant. Amoris autem notæ magis saluta-
tioni, quàm superscriptioni congruunt: ne frigida
atque ineptæ uideantur plerisque, quorum natura fert,
ut solis suis capiantur, aliena eis omnia sordeant. Al-
teræ quoque illæ existimationis & dignitatis, inui-
diæ sunt obiectæ: quæ res præclaras solita est semper
inuadere, ac arrodere. Sed nomina tamen dignita-
tum, & munerum publicorum, diligentius sunt ad
amicos in superscriptione, & explicatius ponenda,
quàm in salutatione. intus enim nos sumus soli, &
grata est utrique simplex illa, atque extra fucum omnem
familiaritas: foris uerò multos habemus spectatores
oculos & censores, quibus est satis faciendum. Sed nos
reliqua propositi exequamur. Porro autem, ut comi-
tatis est, imò uerò humanitatis, in congressibus salu-
tare: ita statim post omnia bene precabantur. Latini
optabant salutem: Salutem dicit, Salutem P. dicit,
s. dicit P. Græci aliàs, ἡ ἀγαθία, & ἡ ἀγαθή, qua-
si felicitatem: aliàs χαίρειν, quasi gaudere. Romanus
salutem dicit: & initio statim bonum uerbum Salu-
tis, bonum erat omen sermonis. Pro salute utuntur
nonnulli ritu Apostolico, gratia & pace Domini
I E S U: quæ profectò salutem omnem exuperat, nec
quicquam

Personarū cō
uersio in salu-
tatione & epi-
stola.

Tituli episto-
lae pars.

quos nec decet ludere, nec animi motibus percelli. Mirantur nōnulli, cur scribens de se tertia utatur persona, & continuo prima: ut, Cicero Lentulo salutem dicit: Ego, omni officio, ac potius pietate erga te ceteris satisfacio omnibus. ea de causa existimant, titulum illum epistolae non fuisse partem, sed à tergo epistolae subscribi solitum, ad monendum tabellarium, cui nam esset redditurus. Nos adhuc facimus, ideoq; iam multi titulos epistolae supersedent praepone. Sed fuisse eiusmodi titulos partem epistolae, & in exordio scriptos, multis & euidentibus argumentis potest planum fieri. Primum quoties Cicero, Sallustius, Caesar, Demosthenes, & alij epistolam alicuius referunt, uel suam, uel alienam, sic exordiantur: Antonius Hircio & Caesari: Lentulus Catilinae salutem: L. Catilina Catulo s. Cn. Pompeius L. Domitio s. βασιλεὺς μακεδόνων φίλιππῶ & ἀθηναίων τῇ βελῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρει. Ovidianae epistolae idem illud habent initium, & si more poëtico uariatum. Quid attinebat, si illa tabellario scribebantur, in historia referre? quā satis fuisset dicere, epistolam esse illius ad illum. sed nimirum epistolam integram uolebant subijcere ab initio ad calcem. Cicero de lege Agraria: Is uidelicet antequam ueniat Pontum, literas ad Cn. Pompeium mittet, quarū ego iam exemplum ab istis esse arbitror. P. Servilius Rullus, tribunus plebis, decemuir,
s. d. Pom

Responden
di ordo.

audi nunc de Italia: haftenus de bellis, iam ad literas: de Republica satis, nunc de priuata nostra. Cicero: Sequere me in campum, ardet ambitus, &c. Sed quā ad persuasionem tendit epistola, maiore artificio erit opus, quod quā uia exequeris, ex arte sumito: quin & à primo sunt iam nobis exposita nonnulla. In respondendo promptissimum & commodissimum est ordinem eius, cui respondemus, sequi. Sed fit non raro, ut expediat quaedam anteuerti, sine quibus progredi non posset epistola, & frustra iactarentur multa uerba, illo impedimento obiecto, quod statim est amoliendum: ut si quis in calce, aut medio epistolae ingratitude aut maleuolentiae accusetur. huic enim occurrendum est ante omnia, nisi fortè ex responsione ad alia facilius diluatur crimen. Exempli gratia: Garsias Arabianus Nicolao Valdauræ suo, s. Velim cures mihi tapetes aliquos ad ornandum cubiculum. Symon à manu meus annumerabit tibi pecuniam, eamq; in rem mittes aliquem ex tuis, quo fiat tibi negotium leuius. Nam & si mea in te sunt officia nonnulla, tu tamen pro me grauaris quicquam facere, nisi ut multo sit leuissimum. Valdaura Arabiano suo s. Ex quo te Louanij habitare uelle cognoui, quod uelim tibi bene uertere, non destiti, quæ ad instruendum tuum cubiculum pertinerent, cogitare. & linthea prouidi, de quo testis tibi erit tuus Symon: &

aulæ

rum addi solet, si quem aut salutatum, aut resaluta-
tum uolumus: aut si qui eos, ad quos scribimus, aut
eorum amicos uel notos salutarent, resalutarent ue.
Atticæ & Pylæ s. Dionysium uelim saluere iubeas.
Terentia tibi s. d. Pylæ & puellæ Cæcilie bellissi-
mæ s. dices. Saluebis à Cicerone nostro. Cicero tibi p.
s. d. Hinc, ut digredientes, bene precantur mutuò: id
enim humanitas docuit: literarum exitus felix est
omen, ut ingressus. Græcis est ὑγιαίνω, quasi Vale:
quod etiam Latini, tum & Salue. Catilina apud Sallu-
stium: Per filios tuos rogatus aucto: puto ex pertur-
batione animi et tumultu, in quo scribebat. quin etiā,
Cura ut ualeas, fac ualeas: si me amas, ualeitudinē tuā
cura diligenter: Vale etiam atq; etiam: &, Salue mi
Tyro. Hæc uetera. sed illa aptiora usui uitæ, et magis
profutura. CHRISTVM precor, ut quæcumq; ege-
ris, secundet, & feliciter tua omnia sinat euenire: ser-
uet te Dominus: pax & fauor CHRISTI sit tecū:
opto tibi bonam mentem. Aegidius Calentius reliquit
epistolia haud sanè absurda, in quorum calce pro Va-
le, addit semper congruens argumento uerbū: si quæ
aduocabat, Curre, uola: si cui nunciabat læta, Gaude:
sin tristia, Plorato. Quidam interdum simile fece-
runt ueteres, sed nō erat in eis perpetuum, ut in isto,
Cicero D. Bruto: Vince, & Vale: Fabricus Pyrrho:
Tu nisi caueas, iacebis. Sed bene precari est multo de-
centius

Aegidij Calē-
tij epistolæ.

dicti mensis decimustertius. perueni Brussellam, con-
ueni amicum tuum, quem sum de negotio tuo allocu-
tus: pollicetur suam operam omnem, tu, ut soles, quic-
quid euenerit, magno sis animo. opto tibi fauorem
CHRISTI. Iam pudet me tam diu asseruatæ epi-
stolæ, uicesimus est mensis: ex ijs, quæ ille est cū Scæ-
uola collocutus, non uidetur esse eo in te animo, quem
existimabamus, quū hic esset, sed dū CHRISTVS
bono sit in te animo, humanas utilitates facile negle-
xeris. Saluebis à Cranaeldio nostro, uxori tuæ salu-
tem ex me. P. Brixius saluebit à me officiosè & accu-
ratè: item Beraldus & Tusanus. Quid etiam? quid
ad hæc? nam uereor, ne in epistola toties in manus re-
sumpta, desit aliquid, quod nō esse adscriptū doleam.
nihil occurrit, adsit tibi CHRISTVS. Epistola hæc
una suffecerit pro exemplo, ad ostendendam formu-
lam. Salutem & Vale non damno, nec diem & locū
in calce: quibus ipse hætenus sum semper usus, nēpe
antiquis & receptissimis. sed ratio hæc noua scriben-
di, nec inerudita uidetur mihi esse, & præsentium re-
rum statui congruentior, nō solum in Latina lingua,
sed in uernaculis. quibus etiam præcipimus, & pro-
spicimus, non solum latinæ, & si huic, uti par est, po-
tissimum. Adde his quod precationes magis religiose
sunt, magisq; optabiles. In calce epistolæ, si ea sit alie-
na manu scripta, signum aliquod addendum, quo de-
clares

Superscriptio

Epitheta superscriptio-
num,

ditam superscriptionem: sicuti nec intus in calce, locū aut tempus, quum iam alioqui sciretur, aut nihil referret. Itaq; ubi is, cui perferenda epistola dabatur, cui nam esset redditurus nouerat, nihil erat superscriptionis opus. serè autem eam ad rem uel domesticis, uel notis hominibus utebantur: quod si publico tabellario committerent, is utiq; signa dignoscebat. Sed cōiecturarum satis. Superscriptio certè hoc tempore necessaria est. Ea constabit nomine eius, cui mittitur: adiecta uel dignitate, uel functione publica, sicut in titulo: Cn. Pompeio Magno Proconsuli imperatori, Ludouico ab Auyla fiduciario & cubiculario Cæsaris. Epitheta sapientiæ, claritatis, illustrationis, & alia uere sunt, quod dicuntur, superiecta: non honorant superscriptionem, sed onerant. nihil est eis mendacius, uel absurdius, iam etiam pueri hæc rident. At ut in titulo dicitur Suo, ita in superscriptione Meo. nam hic, qui scribit, iniungit tabellario ut perferat, uel reddat eas literas: alterum enim illorum uerborum subauditur. Fernando à Toletto, herili filio comitis Auripense meo: in quo intelligendum, reddes. uel ad Fernandū, &c. in quo, perferes. Familiares, & qui optime cupiunt mutuò, poterunt uerbum aliquod addere amicitiae suæ notam, Amico meo unico, maximo, summo, amico multo mihi charissimo, iucundissimo, suauissimo ad patres, præceptores, tutores, & eiusmodi: mihi
semper

er uerendo, honorando. sed hæc modicè, seu po-
ntra modum. Post hæc signatur locus ubi ille sit:
iæ, Lutetiæ, Brugis, Valentia. Sunt qui ipsi ad-
nt loco notitiam & claritatem, potius quàm è di-
o: ut reges & principes. ad hos & ruditatis, &
lucationis est, locum adscribere.

DE DITIONE EPISTOLAE.

✧ Pistola imago quædam est quotidiani sermo-
nis, ac colloquij cuiusdam perpetui. nec enim
aliud est inuenta, quàm ut absentium sermones rese-
t ac representet. Itaq; illud debet potissimum efficere.
quàm proximè poterit, colloquia & sermonem fa-
miliarem exprimat, prudentum dico & eruditorum.
Nam optima quæq; sunt arti æmulanda, quo medio-
ria saltè consequatur. ita est enim unaquæq; ars ab-
olutissima, ut maxime ad naturam suam accedit. Ser-
mo autem noster quotidianus simplex esse debet, &
rectus, et naturalis, dummodo purus & castus: quip-
pe coinquinatus & sordidus, hominum est uel impe-
ratorum, uel dissolutè negligentium. Excultus porro
atq; ornamentis nitidus ac splendens, uel insolentia
est atq; arrogantia, uel putida ac puerilis ostentatio-
nis. quod si talem decet esse nostrum sermonem, pro-
fecto non aliam esse epistolarem dictionem conuenit,
umbram atq; imaginem, et quasi uicariam illius. Ita-
que ueteres plurimi, ornari existimabant epistolam

D S simplici

simplicitate, & excultissimam esse sine cultu, modò
abessent sordes. ut uenerabilior est ille in matrona
simplex & parabilis ornatus, quàm splendidus &
sumptuosus. Idem in uiris contingit, quos effœmina-
tos esse ducimus, ac moribus parum uiro dignis, si so-
licitius mundicijs uidemus deditos: ut fœdos illos &
deuitandos, qui in squalore pœdoræq; cõputrescunt.
Ergo illam unã esse artem epistolarem in eloquendo
censebant, nullam adhiberi artem: modò stulti sen-
sus aut inepti, et nimis perturbatus abesset ordo: tum
uocabula essent pura eius linguæ, qua scribebatur.
grandia enim, selecta, tumentia. affectata, non decori
putarunt esse epistolæ, sed irrisioni, ut pauonis pen-
nas in cornicula. Hoc epistolis suis comprobant ma-
gni omnes uiri: qui si eisdem de rebus in epistola lo-
quantur, quibus in oratione, aut iusto libro, stylum
protinus mutant & uerba, totumq; illum rerum &
uerborum apparatus, demittuntq; se ad humilita-
tem illam epistolarem, quæ tanquam frugi puella ac
modesta, minimeq; loco claro nata abundè compta
est, si absit deformitas & sordes. Ergo Cicero aliter
ad amicos loquitur de caussa Milonis, aut de prouin-
cijs consularibus, aut de consolationibus, quàm uel
apud iudices, uel in senatu, uel in Tusculanis, aliter Au-
gustinus de pietate in libro de ciuitate Dei, quàm ad
amicos. alio stylo & inuentione Plinius de laudibus
Traiani

uni ad amicos, quàm in senatu. de philosophia Se
 elaboratius in libris de ira aut de tranquillitate
 aut naturalium questionum, quàm ad Luciliū. Pla
 toq; ad eundem modum. de Hieronymo taceo, qui
 epistolas uidebatur scribere, sed libros: quamuis
 de temporis angustia & tarditate notarij, haud
 conqueratur. Sed ut de Cicerone loquar, eius epi
 stolæ adeo sermonem eius domesticum & familiarem
 primunt, ut ego illū non aliter cum uxore, cum li
 ris, seruis, familiaribus, in foro, in cāpo, in balinio,
 cubiculo, in triclinio locutum existimem. Iam or
 nem ita neglexit, ut undecumq; uisum sit exordia
 ri, & repetat, & addat, & recipiat se, & reuo
 et. nihil tale est in orationibus, aut libris philosophi
 is. Atticum quoque hortatur, ut scribat quicquid in
 uocem. Seneca ad Lucilium lib. 10. epist. Qualis ser
 mo meus esset, si unā sederemus, aut ambularemus,
 illaboratus & facilis: tales esse epistolas meas uolo,
 quæ nihil habeant accersitum & fictum, sed si fie
 ri posset, ostendere quàm loqui malle. Apollina
 ris Sulpitij iudiciū, quo Plinij stylum in epistolis Ci
 ceroniano anteposuit, indignum est quod referatur,
 nedum ut refellatur. nam nec ipse rationem ullam sui
 dicti addit, & imitatore se profitetur Plinij, à qua
 abest longissimè, ut hominis iudicium cognoscas.
 Veruntamen quod de simplicitate dixi, non est hoc
 uelut in

Apollinarius
 Sulpitius.

Simplicitas
 epistolæ.

uelut in puncto insectili positum, quin liceat intra illos limites huc se & illuc nonnihil porrigere. Nam si cut in alia omni sermonis forma, ita in hac dispectandum est, quis, cui, qua de re dicat. In adolescente nō fertur solum, sed laudatur etiam dictio comptior, latior, elaboratior, distributio & ordo rerū, descriptio: deniq; cōmendatur studiosa diligentia. Sunt, qui accuratis ad se epistolis delectantur, ut homines docti, acuti, ingeniosi: alij contemptū interpretātur sui, ni eleganter et ornatē scribas. sunt qui nimiam curā despuant, quasi putidā. Qui aliquid petit, alieno stomacho subseruiat: qui nihil, suo. Res quoque aliæ secū ipsæ adferunt cultum suū, ut de bellis, de republica, de moribus: aliæ nolunt nisi cū splendore dici, ac ne possunt quidem. Quintilianus sermonem & epistolas solutas uult esse numeris, nisi quum aliquid supra naturam suā tractant, ut de republica, de philosophia, de laudibus & uituperatione. Idem Seneca aduersus epistolæ ornatum adeo seuerus, hæc subiungit: Non me hercule ieiuna & arida esse uolo, quæ de rebus tam magnis dicentur. Neq; enim philosophus ingenio renunciat, multum tamen operæ impedi uerbis non oportet. Veteres illi, ut de negotijs modò scribebant, simplici illo & naturali utebantur loquendi more: malebantq; quod est prudentiæ, indoctius loqui, dum apertius: tū errorem in uerbo cōmittere, quàm in re. Vbi aliæ res
accesse.

accesserunt, plus est adhibitum curæ, quod fecit Seneca ipse. Quum uerò nihil fuit quod scriberetur, præter mellitas epistolas, aut etiam felleas, inanes tamen à negocijs, atq; umbratiles, instituerunt eas ornamenti cultuq; conuestire: ut quæ cognitione rerû non poterant niti ac sustineri, certè uenustate atque ornatu subsisterent. nam alioqui quis unam illarû sustinuisset perlegere, uacuam rebus, & inopem uerbis? Tales sunt epistolæ Plinij Cæcilij. Quin obseruatû est etiã Marcum ipsum Tullium aliter ad alios, & alijs de rebus solitum scribere. elaboratius ad Brutum quàm ad Atticum, quum aliquid contendit impetrare, quàm quû narrat: uelut ad L. Luceiû, quàm ad Varronem, quû consolatur item, ut ad M. Marcellum. Et alioqui ars & exercitatio Ciceronis, & ingenium excellens hoc præstabant ei, ut oblata & naturalia in eo uiderentur, quæ extimo essent producta artificio. Summa hæc est, ut meminerimus esse epistolam, hoc est, puellam plebeiam, in quibus & si aliæ alijs ornantur excultius paulò et purius, mundum tamen patritiarum nò æquant, uti nec famulæ dominarum. Aliud est, inquit Plinius, scribere historiam, aliud epistolam, etiam de eodem argumento. Idem Plinius pressam & astrictam uult esse phrasim epistolarem: sic tamen, ut ne sit iciuina prorsum ac strigosa, nèue arida. habebit succi aliquid, & eû leporem ac gratiam: quæ est in astricta

Epistola, uelut puella plebeia.

lingua Græca elegans & exulta esset, ut quæ maxime, uel potius supra cæteras, idcirco res arcanas illa contegebat: sed quod nota Attico, reliquis uerò ciuibus non tantopere. quòd si aliam à Romanorum usu semotiozem Atticus sciuiisset, eam ipsam usurpasset Cicerò, in rebus, quæ nolebat euulgari. Et quando in cuiusque principis comitatu sunt homines multilingues, repertum est genus quoddam notarum reconditissimum: cifras uocant, è quibus nemo unquam sensum exculpet, nisi abecedarium, & significationem uerborum teneat, quæ inter illos conuenit. quemadmodum nec Laconicam scythalmam quisquam legerit, nisi bacillũ habeat per omnia illi parem, ad quem erat lorum contortum & conuolutum. Sunt etiam in epistolis Ciceronis, ad Atticum præcipuè, multa breuia & præcisa: quam autumo phrasin fuisse sermonis latini, familiaris illo utique seculo. omittit

enim uerba potissimum, Dico,
Mitto, Scribo, Venio.

MISCELLA-

MISCELLANEA

DE VETERVM CON- SVETVDINE EPISTOLARI, TVM agendo, tum loquendo, ex Cicerone potissimum: Addita sunt etiam nonnulla nostri usus.

NTIQVISSIMI homines Epi-
stolas solebant in tabellis scribere,
quod Homerus uates docet in fabula
Bellerophontis. is mos duravit usq;
ad Romana tempora, uti ostendunt

scriptores Latini, Plautus, Cicero, & alij. unde qui li-
teras perferrent, tabellarij nominati: quod nomē etiā
nunc manet, quum tabellis iam pridem non utamur,
sed ut alia, propter uim atq; usum eundem. ῥαμματό
πος & est Græcè. & à quibusdam nostris Veredarius
dicitur: sed hic non tam est qui literas perfert, quàm
qui ueredis subinde mutatis breui tempore magna
itinerata conficit: cui literas solemus committere, ut ce-
leriter perferantur. Codicilli quoq; appellationem
suam sumunt ex tabellis. Literæ dicuntur, & literu-
le diminutiue, sicut epistola & epistolium. Exarare
literas, componere epistolam, & formare epistolam,

Tabellarj.

Veredarius.

Codicilli.

E

&

nihil potes. Vale, & matrem, meosq; tibi cōmendatos habe. Vale, & Salve, quarto Calendarum, Calendas Decembres, ad quartū Calend. Decembres, ante diē quartū Calendarum, quasi quarto die ante Calendas. Nuncij nobis tristes, nec uarij uenerunt de Qu. fratre, ex & ante diem Nonarum Iunij usq; ad pridie Calendas Septembres. Contulit hoc negotium, siue distulit in ante diem sextum Iduum Maij, usq; ante diē quintum Calendas Maias, hoc est, usq; ad diem quintum ante Calendas Maij, ut recte interpretatur B V D AE V S. Balbus, Sub postea quā literas cōmuneis cum Oppio ad te dedi: quod durum admodum uidetur. Epistolam perscriptam complicabant, uinciebāt lino seu filo, addebant ceram. Quodā uerò tempore procures Romani certā quandam ex Asia aduectam, ut refert Cicero pro L. Flacco, in cera signum imprimabant ex gemma annuli. Cicero in L. Catilinam: Ac ne longum sit Quirites, tabellas proferri iussimus, quæ à quoque dicebantur datæ. Primum ostendimus Cethego, signum cognouit, nos lignum incidimus. tū ostendi tabellas Lentulo, & quæsiui cognosceret ne signum: annuit, est uerò, inquam, notum signum imago aui tui, clarissimi uiri, qui amauit unice patriam et ciues suos. Idem Cicero: Obsignata iam epistola superiore, non placuit ei dare cui constitueram, quod erat alienus. itaque eodie data non est. Hæc scripsi ra-

Epistolæ ob-
signandæ ra-
tio.

ptim, præpropere, perturbatè, quod ex literis ipsis
 & sensis facile conijcies. quæso festinationi meæ, &
 breuitati literarum des ueniam. Nos item complica-
 mus epistolam, quæ si nō sit deuincta, est solutilis, uel
 apertilis: ut quas alicui mittimus legēdas prius, quā
 reddat. filo deuincimus uel superne, uel transfixam:
 interdum quoq; fibra ex eadem charta, quum signū
 non habemus. commissura quoq; chartacea, uel orbi-
 culari parua: uelut in negocijs mercatorum. uel ma-
 gna commissura obsignata, ut ad proceres. itaq; dici-
 tur uel deuincta filo, uel astricta cōmissura. Solet nūc
 interstitiū uacū relinqui inter salutationē & ipsam
 epistolam, pro dignitate eius ad quem scribitur, uel
 amplius, uel astrictius: uocetur id sanè margo hono-
 rarius. Qui literas perferunt, sunt tabellarij. è quibus
 alij sunt ordinarij, alij extra ordinem, lenti, celeres,
 ueredarij, per equos dispositos magnis itineribus eū-
 tes, coniungentes dies noctibus. hī accipiunt precium
 uecturæ, seu pro uectura, appensis epistolis, non nu-
 meratis. Respondentes uerò hisce locutionum gene-
 ribus utebantur, Accepi literas: Plinius etiam recepi
 dicit. Redditæ sunt mihi literæ tuæ amantissimæ, sua-
 uissimæ, blandissimæ, iucundissimæ, expectantissimæ,
 amicæ, comes, salsæ, festiuæ, plenæ humanitatis & be-
 neuolentiæ: uel acres, acerbæ, insipidæ, dentatæ, ma-
 leuolæ, rabiosæ, rabiosulæ, fatuæ, dementes, imprudē-
 tissimæ.

Margo hono-
 rarius.
 Tabellarij.

Respondendi
 locutiones.

ut aperui, rursus *σύγχροισ* literularum, quæ solent
tuæ comptissimæ & clarissimæ esse. sic ille. Videlicet,
breues & parui momenti epistolas non solebant ob-
signare, sed complicatas solum mittebant in modum
codicillorum. Misit ad me literas, quarum exemplū
hic habebis. Literæ à Cæsare uenerūt, literæ à Catone
sunt adlatæ. Cicero filius Tironi: Quum uehementer
tabellarios expectarem quotidie, aliquando uenerūt
post diem quadragesimum & sextum, quàm à uobis
discesserant: quorū mihi fuit aduentus optatissimus.
Expecto tuas literas de multis rebus, te ipsum multo
magis. Scripsisti ad me epistolam plenam consilij,
summæq; tum beneuolentiæ, tum prudentiæ: eam mi-
hi, Philotimus postridie quàm à te acceperat, red-
dit. Qu. Seruilius per breues à te literas mihi reddi-
dit, quæ mihi tamen nimis longæ sunt uisæ. iniuriam
enim me accipere putabam, quod rogabar. Accepi à
te aliquot epistolas uno tempore, quas tu diuersis tē-
poribus dederas. Ac uelim posthac sic statuas, tuas mi-
hi literas longissimas quasq; gratissimas fore. Quod
epistolam concisam doles, noli laborare: salua est do-
mi, petes quū libebit. Epistolam tuam, quam accepi
ab L. Aruntio, conscidi innocentem: nihil enim habe-
bat, quod non uel in concione recte legi posset. Resolu-
ta epistola, continuo uidi quod cupiebam, uel quod
metuebam. Libentissimè legi tuas literas in quibus
iucum-

Salutationem uoco, non primam illam, quæ est scribentis ad eum cui scribitur, nempe primi ad secundum: sed primi ad tertium per secundum, uel per quartum quum scribet, quum uidebit, quum quid ad eum mandabit. hinc à tertio ad secundum per primum, à quarto ad secundum per tertium solum, uel per tertium ad primum. Quorum omnium exempla sunt hæc: Saluta, dic salutem, Salutem annunciabis, precaberis meo nomine, meis uerbis, pro me, mea uice, Petro à Toletio hospiti meo. Saluebit à me Rodericus Manricus meus. Iubebis saluere Gomezium Benavidium. Significabis Ioanni Manrico à Lara, accepisse te literas à me, quibus iubeo illum saluere: ac cepisse me literas à Duce Beiaris Francisco, quibus iniunxit, ut si quando uel tibi, uel illi scribam, adiungam ei s. suis uerbis. Si quando Morum conueneris, admone hominem, ut quum ad Rossensem Episcopum mittet literas, adscribat precari me læta omnia, ac felicia. Io. Claymondo patri meo s. & senectam leuem ac facilem: cui epistolam hanc dabis legendam, tanquam ad eum quoq; scriptam. Quum hoc literularum ad te exararem, aderat, uel interuenit, uel nunciauit mihi Al. Viruesius, uti suo nomine s. tibi impertirem, salutem impertirer, s. optare & optime euenire,

uenire, quòd filiam probissimam iuueni collocasses,
 tū Christophoro Mirandæ filiolum gratulaberis sal-
 ua uxore. Quum ad Morum dabis literas, uel nactus
 fueris qui eò proficiscatur, & mandata ad illum mi-
 seris, ne obliuiscare accuratissimam mea uice saluta-
 tionem adiungere ipsi & liberis: sed in primis Mar-
 garitæ Roperæ meæ, quam ego ex quo primum no-
 ui, non amaui minus, quàm si mihi esset soror germa-
 na. Quum aliquem tuorum mittes Segobrigam, præ-
 cipe ei, ut quærat ibi aliquem ex familia ducis Albur-
 quercani, cui mandet, ut si Cuelarem proficiscatur, sa-
 lutet mihi Bartholomæum à Cueua ducis fratrem, uer-
 bis amantissimis, & officiosissimis. Tersulæ, quoniã
 quod optimum in pueris est, hilarula est, meis uerbis
 suauium des. Illud est animaduertendū, non omnes
 salutationes omnibus congruere: nec similiter igno-
 tos, aut leuiter notos debere salutari, ut amicos & fa-
 miliares. non idem debere iniungi superiori, quod
 pari. non omnes metiendi sunt eadem decempeda,
 sed gradatim & distinctè, ut emineant signa uolun-
 tatū, in quo prudentia est opus. Curionem, si quando
 tibi occurrerit, si uideris, si uoles, si uacabit, si erit ti-
 bi cōmodū, salutabis paucis uerbis, leuiter, suffrigidè,
 suo ipsius more. Quū adibis Cæsare, obseruata occa-
 sione, precaberis illi meo nomine propitiū numen, ut
 tanta regnorum moles feliciter sub eo administretur
 ipsi &

Salutandi ra-
 tio diuersa.

*menter Francus Leardus ad cōmemorationem Petri
 Mexiæ sui. multò etiam magis ad salutationem, quod
 significares te sui meminisse. planè amat te, & reue-
 retur bona fide. nihil non optat tibi faustum & lætū.
 Ain tu, salutari nos à Nicolao Vottono? de quo iam
 pridem audiebamus omnino nihil. quæso iube eum à
 nobis saluere, & meminisse ueteris nostræ amici-
 tiæ, ac familiaritatis Louaniensis. M. Crassus misit s.
 chartaceam, ut solet; mallem auream, hoc duntaxat
 tempore. redde tu illi pro me chartaceam item, aut
 si mauis, aëream, quum illum conuenies. Grata fuit
 salutatio Vdalli, ego illi pro salute lignea uel charta-
 cea, reddam argenteam. Salutem Gabriel Valdaura
 hoc tempore ad me? quin potius literas, & quidem co-
 piosas de rebus suis omnibus, aut nostris communi-
 bus? renuncia ei, non expectare me ab eo salutatio-
 nes, sed epistolas: aut quod matrona illa castissima
 marito scribit, Nil mihi rescribas, attamen ipse ueni.
 Claudius ergo s. mihi? satius esset cædi ab alio, quàm
 ab illo salutari? Piso nobis Sal. rogo te an serio? quo
 ore? quo uultu? quibus uerbis? nam est admodum sub-
 dolus, & maleuolentiam blanditia uerborū assuevit
 occultare. Sed uincamus bono malum, repende ei sa-
 lutationē plena manu, et uerbis amantissimis. Cū De-
 metrio nolo mihi esse rei quicquam: meliore ac com-
 modiore utemur eo, si nullus penitus sit nobis usus eū
 illo.*

Quum licebat, nolulistis: nunc quum uultis, nō licet. Quod si nihil habeant insolens, superbum, fastidiosum, mitti possunt uel ad reges ipsos, ac principes, & homines quantumuis superciliosos. Hieronymus Salinas Theologus, Inacho, Mēdozæ, Cardinali, Episcopo Burgenfi, ardentē pietatem precatur. Lutetiæ natali Io. Baptistæ, 1533. Scio prudentiæ tuæ non esse opus consultore, memoriæ autē, propter uacietatē & magnitudinem negotiorū nōnunquā. Itaq; rogo te, memineris nationis studiosorum hominū: nam de uolūtate in illos tua nihil dubitamus. Marcus Laurinus Carolo v. Cæsari Augusto, regi Hispaniarū s. Nec abs te cōtendo, ut mea caussa iustitiam uioles, quōd nec tu faceres quantūlibet rogatus, nec uelim te per ignorantia iniustē agere. Itaq; libellum hunc, quem custodiæ iustitiæ tuæ confeci, oro attente legas. tales erant Lacedæmoniae epistolæ, & responsiones, quæ etiam in prouerbiū uenerunt. Res malè gesta est: qui superfuere milites, esuriūt. πρὸς τὰ πρὸ οὐμὲν τραφέντα, ναὶ ἢ οὐ. Sunt qui in respondendo repetant, ceu epistolæ illius capita, ad quam rescribunt: quod solet in grauib; fieri negocijs, & tamen accuratius, quum à nōnullis lectum iri responsum arbitrantur, non lecta epistola prouocante. Nam hoc fine etiam in leuioribus fecerunt quidam, ut ij qui suas epistolas cogitabant edere, non editis ad quas rescriberent: sicuti Plinius & Politianus.

Politianus. Fit hoc interdum compendij gratia, & ut lectoris tum labori, tum intelligentiae cōsulatur. Adde etiam, quoniam in disceptationibus nostra caussa magis ea uia adiuuatur, quum quae ille uel eloquentia conuestiuit, uel muniuit coloribus, roborauit argumentis: nos omni detracto praesidio, oculis subiiciamus nuda atque inermia, qui astus erat oratoribus perusitatus. Ergo unaquaeque epistola uirtutē aliquā habere debet, uel in rebus, uel in dictione, qua cōmendetur, libenterque et ab ijs legatur, ad quos mittitur, et à posteris quoque, si ad eos perueniat. unde multae placuerūt epistolae, refrixerūt & iacuerunt plures.

DE A V T O R I B V S

Epistolarum.

Antiquissimae enim epistolae extant Platonis per paucae, & Demosthenis. hinc M. Tullij amissae quidem multae, sed multae etiam in hanc usque aetatem reseruatae, in quibus praeter uerba & dictionē, quibus uir ille ceteros omnes scriptores, Latinos duntaxat, tanto post se interuallo relinquit, plurimū inest & ad respulicas, & ad priuatas iudicij ac prudentiae. Senecae epistolae uolumina sunt de philosophia. Accommodatior ad usum Plinius Caecilius, eorum praesertim, qui de negocijs priuatis, aut Repub. non scribunt. nam huiusmodi melior Cicero: Plinius uerò succinctus, & festiuus, & facetus, et acutus, & frequens

quens concinnis sententijs, doctis atq; acutis ingenijs mirifice est aptus: qui scholasticas inter se mittunt epistolas & umbraticas, ut idem ipse ait, quibus oportet plus ornatus & condimenti adiungi, quando rebus non perinde nituntur. Sparsæ apud Græcos feruntur complures. Luciani dilucidæ ac faciles, Philostrati picturatiores quàm decet hoc sermonis genus: utræq; inanes sunt, & leuiculos habent sensus. Synesij itidem non parum elaboratæ, metaphoris potissimum. Sunt nonnullæ Basilij, Gregorij, Libanij, & aliorum, breues argutæq; , scholæ & hominibus ociosis congruentes magis quàm negotijs. Sed redeamus ad Latinos. Post Plinium scripserunt epistolas Christiani homines, suis temporibus non Christianorum solum, sed omnium quoq; sine controuersia eruditissimi. Tertulianus durus, nempe Afer: Cyprianus nõ perinde, etsi eiusdem gentis. Augustinus itē Afer, mollior, sed minus tersus ac comptus. Hieronymus ardens & uehemens, ut uideatur semper ad iudices dicere de caussa capitali. Ambrosius lenior ac placidior, aliquot interdū locis subturbidus. Symmachus nec magnitudine rerum, nec gratia sermonis potuit conseruare famam posteriorum. Sidonius Apollinaris Aluernas, obscurus, perplexus, fauorem iudiciorū nec consecutus est, nec meretur. Longo post hos intervallo uelut stellula inter densissimas tenebras emicuit

Franciscus

Et minutissima sui ostentator: Et in eos quibus non probaretur, acerbè maledicus. Allubescunt hæc quidē adolescentibus, uelut pugnae Et certamina: grauius autem Et sanctis uiris insuauia sunt. Et imbuuntur teneræ mentes duobus uicijs humanæ societati perniciosis, iactantia, Et amarulentia linguae, quodq; est indignius, de rebus uilissimis, de literula, de syllabula, de uocula, de intelligentia uersiculi, uel negligendi, interim etiam obsceni, Et moribus damnosi. Grauior est Hermolaus Barbarus, Et disciplinarum cognitione sine ulla prorsum cōparatione excultior, sed duriusculus, Et perplexus. Admiscuit se his Philosophaster Marcilius Ficinus, ut oloribus gauia: atq; epistolas composuit, ut de Platonicijs quæstionibus disputaret, dictione inuenusta Et molesta. Epistolis Francisci Pici, Et si minus tersis quàm patrui, magis tamen deest genus, quàm uel dictionis elegantia, uel sententiarum pōdus. Rodolphus agricola, si ipse sua emendasset, maximis quoq; ueterū potuisset comparari: tanta erat in illius eruditione soliditas Et sanitas, atque acrimonia in iudicando. Ioannis Capnionis epistolas nuper uidimus, simul Et natas et extinctas, adeò damnauit eas tacitus doctorum consensus, ut uix potuerint paucos uitæ menses impetrare. Christophorus Longolius nimia cura imitationis bonam naturam corrūpit. Verba habet Ciceroniana, mira religionis ne
an super-

an superstitionis obseruatione : sensus est ineptior,
 propterea quod dicta grādia rebus exiguis aptabat.
 Non enim satis illi erat, uerba & phrasin Ciceronis
 miro studio imitari, nisi etiam totum Ciceronem ex-
 primeret, rem illam publicam simularet, & cu-
 ram imperij, quo totus orbis continebatur : priuatus
 ipse, & in angulum studiosi secessus abditus, in quo
 tam erat ridiculus, quā si gigantis uestitum induis-
 set, et uerba ac pronunciationem gigantis effingeret,
 ut gigas crederetur. legendus tamen propter uerba,
 Superant scriptores omnes ætatis huius, & equant
 eos, qui patrum atq; auorum memoria uixerunt, in-
 genio, eruditione, facundia, ERASMVS ROTERO-
 DAMVS, & GVILIELMVS BVDAEVS, uario &
 diuersissimo dicendi genere, sed uterque in suo præ-
 stans: ERASMVS facilis, et dilucidus, ut aliās semper.
 G. BVDAEVS nouo quodam atq; inusitato dicēdi ge-
 nere est delectatus, quod sit admirari quā imitari
 promptius. Pauli epistolæ augustiores sunt,
 quā ut illas fas sit sub nostram
 censuram uenire.

FINIS.

F 3 D.

D. ERASMVVS ROTHE-

RODAMVS PETRO

PALVDANO.

S.

ICISTI metandē, humanissime
 P. habes toties efflagita tam à nobis
 scribendarū epistolarum rationem.
 Sed uide interim dum tuæ morem gero uolun-
 tati, quantis me calūnijs ipse obiecerim. Quid
 tandem Critici dicent? imò quid non dicent,
 ubi uiderint me ausum tractare rem à multis
 tam diligenter ac scitè tractatam? Vis tu, inqui-
 ent, Penelopes telam retexere? post tantos au-
 tores? Aut eadem dicas necesse est, aut deterio-
 ra: quorum alterum superuacaneum est, alterū
 etiam perniciosum. Ego uerò quanquam mul-
 ta alia habeo quæ respondere possum, unum
 hoc tamen dico, nullius qui de hac re aliquid cō-
 scripserit, me uestigijs inhæsurum. Accipe itaq;
 breuissimam, maximeq; compendiarium, con-
 ficiendarū epistolarum formulam: tibiq; hoc
 unum persuade, non uerbis tantū
 illas, sed arte etiam indigere.

Vale, saluta amicos
 communes.

BREVIS.

Exemplo sunt Plinij Cecilij epistolæ acutæ, elegantes, expressæ, in quibus nihil nisi domesticum, quotidianū: sed omnia tamen latina, casta, ornataq; leguntur. Cumq; sit stylus ille multa arte atq; ingenio, cultuq; subactus atq; elaboratus, illaboratus tamen penè, subitus atq; extemporarius uidetur. Obseruandū uerò illud imprimis est, fugienda esse uerba accersita, antiqua, nimium affectata, repetitaq; ex Aboriginū seculis: quibus hodie pleriq; corrupti & caco zeli utuntur, uerba noua atq; inusitata anxie quærentes, ut doctiores uideantur: neq; existimantes rerū gratia uerba esse inuenta, scribente ita Horatio in arte poetica: Rem tibi Socraticæ poterunt ostendere chartæ, Verbaq; præuisam rem non inuita sequentur. Superuacuum quidem penè fuerat post M. T. Ciceronem, ac Fabium Quintilianū, idem toties repetere: nisi quidam hodie reperirentur uerborū aucupes, atq; anxij captatores, qui unius uerbi causa tantū epistolam cōdere parati sunt. cumq; uoculam unam longo labore quæsitam epistolæ inseruerint, putant se palmarum fructum reperisse: ac tunc maximè suam barbariem ac balbutiem indicant.

DE EXERCITATIONE

& stylo. Cap. I.

C Aput igitur illud primum sit, rem totam acute, ingeniosè, prudenter disposuisse. Quādo
in tanta

in tanta latinæ linguae opulētia uerba propria, apta, atque ad rem ipsam significandam nata, deesse non possint. Exercitatione itaq; opus est, & stylo non mediocri. Scribendum uerò quàm plurimū & quàm diligentissimè. quoniam stylus optimus effector est & magister dicendi, ut aptè apud Ciceronem Crassus ait. Et ut terra altius effossa generandis alendisq; seminibus fecundior est, sic profectò non à summo petitus stylus studiorum fructus effundit uberior, & fidelius continet. Primum itaq; summa sollicitudine ac styli diligentia utendum. sed nec sine frequenti assiduaq; scribendi exercitatione extemporalis facultas, amplissimus certissimusq; studiorum fructus, nec solida dicendi fiducia parari potest. Stylus itaq; frequens & opulentiam nobis parit, copiamq; sermonis, & mirabilem adfert dicendi scribendiq; promptitudinem. Porro tardus primum stylus esse debet & diligens, cum uaria multipliciq; autorum lectione. habendus est rerum ac uerborum delectus, & pondera examinanda. Neq; occurrentibus primum uerbis ac statim sese offerentibus incaute utendum est, ut quidam faciunt, captantes prima quæq; atq; auide arripientes. Suspecta est enim facilitas illa, qua pleriq; imprudenter exultant & gloriantur. Quare Sallustium constat, Quintiliano referente, in scribenda historia fuisse tardissimum, & Vergilium paucissi-

mos in dies uersus componere solitum. Nunquā pro-
fecto feliciter inueniet, neq; aptè collocabit, neq; or-
natè scribet ac politè, qui primum & stylo, & iudicio
lento usus non fuerit. Mora enim melius solidiusq; iu-
diciū paratur, refrigescitq; inuentionis amor. Qua-
re falluntur, qui multa stylo primum quā uelocissi-
mo scribere conātur. Diligentia enim in primis opus
est, quanquā mox & feliciter sequitur stylus, et ube-
rior ac promptior. Celeritatem enim dabit consuetu-
do, ut Fabius ait. Paulatim res sese facilius ostendent,
uerba respondebunt, compositio sequetur: cuncta
denique, ut in familia bene instituta, in officio erunt.
Cæterum fugienda est eorum morosa nimis diligen-
tia, quibus nullus est seipsos calumniandi finis, &
quibus nihil unquam satis placuit. Neq; enim prom-
ptum est dicere, uter eorum peccet ualidius, is ne, cui
omnia sua placent, aut cui nihil satis facit. Relinquen-
da est infinita illa cura, & curandum, ut quā opti-
mè scribamus, sed scribendum tamen pro facultate.
Adsit ergo ipsi diligentiae quidam modus.

DE IMITATIONE.

Cap. II.

Quoniam uerò artis pars magna imitatione
continetur, ab autoribus lectione dignis uer-
borum sumenda est copia, & uarietas fi-
gurarum, & componendi ratio, tū ad exemplū uirtu-
cum

tum omnium mens dirigenda est. Stultissimum uerò est (ut Plinius in epistolis ait) non optima quæque sibi ad imitandum proponere.

CIRCA IMITATIONEM EXACTISSIMO IUDICIO OPUS ESSE.

QUapropter exactissimo iudicio circa hanc partem studiorum opus est. Examinanda sunt omnia, primumq; uidendū est quos imitemur. Imitandi uerò sine controuersia sunt, quos multorum seculorū consensus probauit. Atq; in epistolis Cicero, quanquā latinæ eloquentiæ princeps, plus naturæ dicitur habere quàm artis: Plinius uerò plus artis ac diligentiae. uterque tamen optimus. Sed nec ij soli legendi: legendi enim sunt & alij, qui sese ad ueterum imitationem compararunt. Quibus Politianum iure adnumerandum censeo, propter incredibilem rerum nitorem, exactamq; diligentiam, qua in quibusdam epistolis est usus. Senecam uerò doctis tantum legendum putant: quod quanquam eximia uir doctrina fuerit, stylo tamen usus sit sterili & circunciso, cum foecundioribus scriptoribus alenda sint adolescentum ingenia. alioqui magnas uirtutes in eo non quantum ad mores modò pertinet, sed etiam ad literas ac elocutionem: non difficile deprehendent ij, qui in uaria lectione uersati fuerint. Nec legende modò epistolæ eorum, quos imitari uelimus: sed

sed scripta alia, quæcumq; ad phrasim prouectamq; eloquentiam faciunt. Etenim sicuti non unius generis sunt epistolæ, sic nec eiusdem generis scriptores nobis eligendi. Quare qui ex omni albo operum Marci Tul. Ciceronis epistolas tantum eligunt, aut officia, Ciceronis sese discipulos profiteri non debent. Legendus est enim totus: quippe qui uariis, sibiq; dissimilis, ut in uario dissimiliq; genere materie.

DE IUDICIO.

Cap. III.

Imitationi itaque subest iudicium. nisi enim iudicio apprehendatur, non modò nihil prodest, sed obest etiam perniciosissimè. Videndum igitur qui nobis imitandi sint, ne corruptissimos pro optimis ac probatissimis deligamus. Porro qui Ciceronem sibi ducem atque antesignanum proposuerit, neque eloquentiæ, neque acuminis, neque dispositionis poenitebit unquam. Falluntur tamen, qui existimant imitationem per se sufficere. uerum est enim illud Quintiliani: Pigri ingenij est, contentum esse ijs, quæ sunt ab alijs inuenta. Quid enim, inquit ille, futurum erat temporibus illis, quæ sine exemplo fuerunt, si homines nihil nisi quod iam cognouissent, faciendum sibi aut cogitandum putassent? nempe nihil fuisset inuentum. Quare rectè exclamat Horatius in imitatores: O imitatores seruum pecus, ut mihi sepe Bilem

lem, sæpe iocum, uestri mouere tumultus. Et profectò nemo potest cum æquare, cuius uestigijs sibi utique insistendum putat. Necesse est, eodem Fabio autore, ut semper sit posterior qui sequitur. Et sunt quædam in oratione maxima, quæ imitabilia non sunt: ingenium, inuentionis facilitas. Arte igitur opus est, & præceptis, deinde imitatione & iudicio, postremo frequenti stylo ac exercitatione. Cæterū oritur quæstio, an scribendarū epistolarum ars aliqua dici possit. quidam enim naturali ratione & quotidiano latinóque sermone contenti, artem esse aliquam scribendi negant, & nostram hanc rident diligentiam: exemplo magni nominis professorum, quorum aliquis interrogatus, quid esset schema & noëma. Nescire se quidem, sed si opus esset, esse in sua declamatione respondit. alter perconclanti, Theodorusne, an Apollodorus esset: Ego, inquit, pernullarius sum. Sed quis est adeò non ab eruditione modò, sed communi sensu remotus, ut fabricandi, texendi, & è luto uasa ducendi, artem aliquā esse putet: sermonem autem, quo nihil est secundum rationem præstantius, arte ac præceptis nihil egere? Non dissimulandum tamen, quosdam contrà sentire, quotidianis scilicet familiarissimisq; epistolis nullum adhibendum artificium rhetoricum esse, sed constare illas naturali quodam sensu, & communi oratione: frustra q; ad artem confugere

confugere eum, qui epistolam ad amicum de re inopinata ex tempore scribere uoluerit, oblato scilicet argumento, non quaesito. praesenti enim consilio utendum esse, quo nihil est in stylo magis praecipuum, quia uariè, & ad rerum momenta uertitur. Expedit enim interdum mutare ex constituto & tradito ordine aliqua, & nonnunquam decet, ut in statuis ac picturis uidemus uariari habitus, uultus, status, pro re nata. idcirco utilitas quibuscunque praecipis & magistrorum autoritatibus praefenda est: sed ita tamen, ut artis ipsius ratio & frequentior sit, & potior. Quo magis ridiculi sunt, qui omnes epistolas in salutationem, exordium, narrationem, & conclusionem partiuntur, inq; ijs putant totam artem consistere. Neque enim ijs simul omnibus semper, sed nec frequenter admodum opus est. atque ut in orationibus pleraque mutantur causis, temporibus, necessitate, occasione: ita in epistolis maxime, quae & uario constant argumento, & ad diuersi cum generis, tum ordinis, tum ingenij homines scribuntur, nec uno tempore, nec loco. Prudentia itaque opus est, artis ipsius uel socia, uel parente. Qui enim ex uno praescripto loqui omnia uel scribere conantur, uirium parum habeant necesse est. Qui uero nunquam praecipia sequuntur, & quò se cunq; rapit impetus, sequuntur, percurruntq; uelut effusis habenis, soluti & fluent

et fluentes, multa licenter effunditant, scilicet sine delectu. Quare utrique rei adhibendus est modus. Quanquam uerò confitendum illud, doctrinam detrahare aliquid stylo, ut limam rudibus, et cotes herbetibus, et uino uetustatem, uicia tamen detrahit. atque eo solo minus est, quod literæ perpolierunt, quo melius est, ut Fabius inquit. Nec audiendi illi, qui maiorem uim habere credunt ea, quæ non habent artem, ut effringere quàm aperire, rumpere quàm soluere, trahere quàm ducere putant esse robustius, ut Quintilianus scribit. Videntur quidem indocti copiam habere maiorem, quod dicunt omnia, et nulla lege cohibentur, sed soluti et exleges impetum sequuntur, quum doctis electio sit et modus. Non ergo illa est uis, sed uolentia: nempe eorum, qui sine labore, sine ratione, sine disciplina disertos sese uideri uolunt.

DE TRIBVS GENERIBVS
causarum.

Cum ergo tria sint causarum genera, quibus orator utitur; demonstratiuum, deliberatiuum, iudiciale, ut Ciceroni et Quintiliano placet: ad hæc tria epistolarum species omnes esse reducendas, facile is intelliget, qui latentem in ueterum epistolis artem excutere aliquando tentauerit: quiq; fastidito triviali isto scribendi ac loquendi genere, legem sequi certamq;

certamq; rationem maluerit, quàm passim ac sine de-
lectu tumultuari, quod infra latius explicabitur.

DEMONSTRATIVUM

genus.

Demonstrativum genus constat laude & ui-
tuperatione, quod quidem primò ad ostenta-
tionem fuit compositum, mox etiam à Romanis ne-
gocijs civilibus adhibitum. funebres enim orationes
ex publico pendent interdum officio, atque ex sena-
tus consulto sæpe magistratibus mandantur. Hominis
uerò laus, ex animo & corpore, & extrà positis peti
debet, ut & Aristoteli, & Quintiliano placuit. Ad
hoc itaq; genus referendæ sunt epistolæ, quæ uel lau-
dant aliquem uel uituperant, ea ratione quæ suprà po-
sita est. Eius generis est epistola Plinij, cuius princi-
pium est: Si quando urbs nostra, &c. primo Ephratē
philosophum Plinius ab animi bonis, eximijq; uir-
tutibus, ut humanitate & eloquentia: deinde à bonis
corporis, & à corporis proceritate, decora facie, de-
misso capillo, ingenti & cana barba: postremo ab ex-
ternis, quanquam leuiter et obiter, ut cum eum dicit,
Iuliani Pompeij clarissimi iurisconsulti et consulis ge-
nerum fuisse. Eius generis est epistola apud eundem:
Petis ut fratris tui filiæ, &c. laudat enim Minutium
ab honestate morū, clara patria, clarisq; parentibus,
& ab ea maximè uerecundia qua magistratus pluri-
mos

nensis, cum inquit: Intus aquæ dulces, uinoq; sedilia saxo, Nympharum domus. Etenim si id in oratione non negatur, cur idem in epistola non liceat, quæ et familiaris est, & plerunq; ab ociosis scribitur, nõ expe-
 ctato etiam argumento? Etenim ut sit ars epistolis adhibenda, solutius tamen est & liberius totum hoc scripti-
 onis genus. Orationum enim, ut inquit Fabius li-
 bro nono, quædam iuncta est atque contexta seu per-
 petua: soluta alia, qualis est in sermone & epistolis:
 nisi cum aliquid supra naturam suam tractat, ut de
 Philosophia, re publica, et similibus rebus arduis. Por-
 rò ut quisque optimè rem aliquam descripsit, ita no-
 bis studiosè imitandus. In locorum quidem descri-
 ptionibus Liuius, interdum & Sallustius: sicuti in
 alijs Plinius, præsertim ubi uel regionis, uel beluæ ali-
 cuius ac feræ, piscis, arboris, herbæ, floris, folij, radi-
 cis, formam depingit, ac ueluti penicillo deformat.
 Plurimum enim in hoc genere ualuit Plinius. nec
 satis est, unum eius autoris exemplum inspexisse: le-
 genda enim omnia, quo ad eius fieri potest, ac deligen-
 da sunt optima quæq; ut non modò copiosi, sed etiam
 uarij ac multiplices siamus.

DELIBERATIVUM

genus.

Nunc ad deliberatiuum genus transeundum,
 quod multas species complectitur epistola-
 rum.

exordia ad fauorem emerendum: quando natura ijs libenter fauemus, quos laborantes uidemus et anxios, nec sibi plus nimio fidentes. Inde illa ueterum circa occultandam eloquentiam simulatio, & procul ab omni fastu posita, simplexq; ac submissa. Vitandum etiam, ne contumeliosi, maligni, superbi, maledici in quenquam hominem ordinem ue esse uideamur, cuius generis exemplum hoc esse potest. Non sum nescius, quam difficile sit suam innocentiam tueri, aduersum te tam receptæ autoritatis uirum: cuiusq; tanta dicendi uis, ut nihil non persuadere possit: tam fauorabili apud omnes ordines nomine, ut uel tacens ipse, cōmuni omnium consensu, ab eo absolui crimine possit, quod mihi nuper abs te obiectum iustissime in te torqueatur. Sentio quam duras partes sustineam: quanquam difficile munus, sed necessariū tamen subierim, respondendi tibi, tam exigua, tam nulla eloquentia nostra, cui etiam si quid erat antehac uigoris, totū id excusationis huius anxietas ademerit. Illud notandum, ætatem multum in hac parte iuuari procemio, ut cum iuuenes nos dicimus, aduersarios ueteranos ac meritos, qui uel solo rerū usu, quantamlibet uel doctrinā, uel innocentiam nostrā euincere possunt. Aut cōtrā, cū senectā nostrā, quam quietā & placidam esse oportuerat, ab ijs turbari dicimus, qui ætatis nostræ reuerentia timidiores esse debuerant, ac uerecundiores.

F I N I S.

ERAS-

M E T H O D V S ¹⁰⁵

CONFICIENDARVM EPI

STOLARVM PER CON-

RADVM CELTEM.

Q V I D S I T E P I S T O L A .

PISTOLA nūciamētis, et
uelut quidā est uectōr at-
que internūcius sermo-
nis nostri, desiderijq; &
cōceptus unius ad alterū
absentem, rubore aut alio
casu loqui, certiorēq; red-
dere nequeuntis signifi-

catio, uel qua cum amicis & inimicis tacitas nostras
cogitationes uoluntatemq; communicamus.

Q V A M V A R I A E P I S T O L A -
rum genera.

E Pistolarum alia diuina, humana alia est. Et di-
uina quidē coelestis, sacra, aut moralis est. Hu-
mana grauiā, consolatoria, amatoria uel amica expri-
mit. Graue genus seuera, ardua, difficilia, nouaq; &
quotidie accidentia continet, puta quae belli aut pacis
tempore ex castris ad urbē, aut ex urbe ad exercitiū,
et qua simul nouae historiae scribuntur. Consolatoriū,
si amici, uel propinqui, aut chari mors, calamitas,
G 5 inedia,

scribimus legantur & admittantur. Dociles habere poterimus, si summam rei exposuerimus: Attentos, si pollicebimur de magnis rebus & insolitis nos uerba facturos. Beneuolentiam habebimus, si à nostra persona, uel ab aduersarijs incepimus: maxime si nostra incōmoda proferemus, inopiam, solitudinem, exiliū, calamitatem. Item cum officia nostra in patriam, in amicos, sine arrogantia tamen referimus: dummodo hæc omnia ad rem ipsam, de qua agitur, sint accōmodata. De quibus rebus circa orationis partes à nobis dictum est.

DE CAUSA ET NARRATIONE,
quæ per expositionem fit.

ET naturalissimum est, & fieri debet frequentissime, ut præparato per ea quæ dicta sunt eius ad quem scribimus animo, res quæ exprimenda est scribatur. Ea autem est causa, & eius expositio, quæ ex narratione pendet. Videndū igitur nobis hoc, & quomodo singulas epistolas scribimus exponendum. Diuinas narrabimus, si scripserimus religionē, ceremonias, Deiq; cultum, à maioribus natum & traditum fuisse, nobisq; posteris in uirtutis famam, decoris & humanitatis exemplū, et monumentū relictū: in statuis, simulachris, sepulchris, sanctissimis ædibus, amplissimis templis, opibus, & diuitijs, sumptibusq;

busq; magnificè extructis, uasis consecratis, & eius
generis innumeris. Præterea si Deū secundum essen-
tiam & personas describimus, statum angelorū, ordi-
nem cœlorū, loca beatorū, pœnas fontium, fidem, spem,
charitatem, obsequiū, mandatorū obseruationem, sciē-
tiam uirtutum, urbium salutem, humanam societate,
honestatem, prudentiam, fortitudinem, iustitiam, tem-
perantiam, modestiam, opum et diuitiarū contemptū,
castitatem, pudicitiam, humilitatem, uerecundiam,
amicitiam, & huiusmodi, cum oppositorū & contra-
riorū uituperatione, adductis exemplis & historijs,
scripserimus. Horū autem exempla in epistolis Pau-
li, Diui Iacobi, Ioannis, Diui Hieronymi, Platonis, Se-
necæ, Augustini, aliorumq; doctissimorū uirorum in-
ueniri possunt. Circa quod cauendū summopere est,
ne in barbariem cum nostri seculi & rudis uulgi ho-
minibus cadamus. Nihil itaq; nobis legendum erit, ni-
si quod castè, limatè, terseq; scriptum est. ab illis autē
imperitè & negligenter scriptis ita cauebimus, sicut
à calamitate atq; labe ingenij. Inquinata enim lectio
sordes lectori ingerit, & mentem illius simili coinqui-
nat tabe. Graue uerò genus epistolarū exponemus:
si amoto urbano, statum ducis, militum, reipub. exer-
citus declaramus. Et si animum fidum erga reipub.
salutem, amota seditione, eiusq; suspicione cum ciuiū
incolumitate aperimus. Et ista quæ ab aduersarijs fa-
cta

riæ, eadem propemodum ars & ratio est. Sed ubique præsentī utendum est consilio, quod artis maximam partem continet: atque adeo ualet, ut præcepta omnia ab eo sumpsisse originem uideantur. Petendi quoque ratio eisdem ferè locis constat, sed huic generi adhibenda est remunerationis species aliqua. Quale illud est Virgilianum, in Aeoli ad Iunonem oratione petitoria, quæ et ipsa incredibili cōstat artificio: Sunt mihi bis septē præstanti corpore nymphæ, Quarum &c. Quare ut res tota breui pomœrio circumscribatur, honestū, utile, facile seu possibile, ad deliberatiuū generis substantiam in uniuersum pertinet.

IUDICIALE GENVS.

Nunc ad iudiciale ueniendū est. Iudiciale genus, quod multiplex est et uariū, officijs potissimū cōstat duobus, intentionis, ac depulsionis. Intentionem nunc dicimus accusationem, cū crimen reo intenditur. depulsionem, cum reus obiectū crimen defendit, & à sese procul amolitur. Itaq; accusatoriā epistolam, obiurgatoriā seu criminatōriam, inuectiuam, seu uituperatiuā, in hoc genere reponimus: quanquā & hoc, ut sunt mixta inter se tria illa genera, sub demonstratiuo cōprehendi possit. Excusatoriā uerò, seu culpæ deprecatoriā, prædictis annumeramus: in quibus omnibus argumentis pugnacissimis ac rationibus utendum est. Adiecerunt quidem mutuam accusationem,

exordia ad fauorem emerendum: quando natura ijs libenter fauemus, quos laborātes uidemus et anxios, nec sibi plus nimio fidentes. Inde illa ueterum circa occultandam eloquentiam simulatio, & procul ab omni fastu posita, simplexq; ac submissa. Vitandum etiam, ne contumeliosi, maligni, superbi, maledici in quenquam hominē ordinem ue esse uideamur, cuius generis exemplum hoc esse potest. Non sum nescius, quā difficile sit suam innocentiam tueri, aduersum te tam receptæ autoritatis uirum: cuiusq; tanta dicendi uis, ut nihil non persuadere possit: tam fauorabili apud omnes ordines nomine, ut uel tacens ipse, cōmuni omnium consensu, ab eo absolui crimine possit, quod mihi nuper abs te obiectum iustissime in te torqueatur. Sentio quā duras partes sustineam: quanquam difficile munus, sed necessariū tamen subierim, respondendi tibi, tam exigua, tam nulla eloquentia nostra, cui etiam si quid erat antehac uigoris, totū id excusationis huius anxietas ademerit. Illud notandum, ætatem multum in hac parte iuuari proœmio, ut cum iuuenes nos dicimus, aduersarios ueteranos ac emeritos, qui uel solo rerū usu, quantamlibet uel doctrinā, uel innocentiam nostrā euincere possunt. Aut cōtrā, cū senectā nostrā, quam quietā & placidam esse oportuerat, ab ijs turbari dicimus, qui ætatis nostræ reuerentia timidiores esse debuerant, ac uerecundiores.

FINIS.

ERAS-

EXORDIUM EPISTOLAE SIVE

principium, quibus sit modis
constituendum.

Sicut citharædi pauca illa, quæ ante legitimum certamen inchoant, emerendi fauoris gratia canunt: sic scribens epistolam animum eius ad quem scribit conciliare curabit. id autem duobus modis fieri poterit, salutatione, & procæmio. Salutatione quidem semper, ut nostrum eiusq; nomen præponatur in capite epistolæ: ubi etiam si homo infimus ad maximū Pontificem, Regem, aut Principem scripturus sit, nostrum tamen illius nomini præponemus: deinde dignitas officij, ordinis, magistratus, uirtutis nomē tam nostro, quàm suo adiungemus: ut, Co. Cel. P. P. Fridrico tertio Imperatori S. P. D. aut, Innocentio octauo, Pontifici Maximo: aut, Andreæ Pegaso, ciui libera-
lissimo. Contrà uerò agentes neq; Græcorū, neq; Latinorum, sed barbarorum morem sequuntur: & à pueris nuper inuentum, & à sordidissimis hominibus in assentationis speciem inductum, in quem errorem ferè omnis nostræ ætatis sex currit.

Procæmio utimur in epistolis nostris, dum attentum, docilem, & beneuolū eum ad quem scribimus, facere curamus. Hoc autē initijs epistolarū per quàm necessarium est, illi enim ad quem scribimus, animum permulcemus, ut procedere ultra possimus: & quæ scribimus,

scribimus legantur & admittantur. Dociles habere poterimus, si summam rei exposuerimus: Attentos, si pollicebimur de magnis rebus & insolitis nos uerba facturos. Beneuolentiam habebimus, si à nostra persona, uel ab aduersarijs incepimus: maxime si nostra incōmoda proferemus, inopiam, solitudinem, exiliū, calamitatem. Item cum officia nostra in patriam, in amicos, sine arrogantia tamen referimus: dummodo hæc omnia ad rem ipsam, de qua agitur, sint accōmodata. De quibus rebus circa orationis partes à nobis dictum est.

DE CAUSA ET NARRATIONE,
quæ per expositionem fit.

ET naturalissimum est, & fieri debet frequentissime, ut præparato per ea quæ dicta sunt eius ad quem scribimus animo, res quæ exprimenda est scribatur. Ea autem est caussa, & eius expositio, quæ ex narratione pendet. Videndū igitur nobis hoc, & quomodo singulas epistolas scribimus exponendum. Diuinas narrabimus, si scripserimus religionē, ceremonias, Deiq; cultum, à maioribus natum & traditum fuisse, nobisq; posteris in uirtutis famam, decoris & humanitatis exemplū, et monumentū relictū: in statuis, simulachris, sepulchris, sanctissimis ædibus, amplissimis templis, opibus, & diuitijs, sumptibusq;

sta fuerint, exponimus, si obsidiones, si induciae tractentur. at si suspicio interuenerit, illa excusanda est, ut si cuius Romanus ab urbe exul cum exulū multitudine profectus fuerit, aduersus quem Po. R. Pontificem Maximum et Imperatorem legauerit, qui bellum contra eos mouerit, illi inscio populo cum Romano Pontifice, aut Imperatore sermonem habuerint: ita excusatio formanda est: Innocentius Octauus, Pontifex Maximus, & Imperator Augustus S. P. D. S. P. Q. R. Deum sanctosq; & homines testor, Patres Conscripti, qua mente, & quo animo semper in rempublicam fuerim, ut hac nihil antiquius & cōmunius saluti & libertati uestre iudicauerim, quod uobis breui probassem, nisi fortuna proprium consilium extorsisset. nam exercitus cunctus consuetudinem suam in ciuibus conseruandis, deq; cōmuni pace seditione facta, retinuit: me tantae multitudinis ciuium Romanorum, & salutis atque incolūmitatis causam suscipere, ut uere dicam, coēgit. In qua re ego uos, Patres Conscripti, oro atque obsecro, ut priuatis offensionibus omis̄sis, summæ reipub. consulatis, & ne causam uestram exercitus nostri in ciuili dissensione sceleris loco ponatis. quod si salutis ac dignitatis rationem habueritis, melius et uobis, & reipub. consulētis. Valete, ex castris, pridie kalendas Quintil. Consolatorium autem exponemus, si nos
dolore

cæterosq; qui necessitudine & beneuolentia tecum coniuncti sumus, magnam nobiscum facultatem habiturus es, & cum tuis omnibus. His de causis debes istam molestiam quam leuissimè ferre: meus autem in te animus erit, liberosq; tuos, semper quem tu esse uis, & qui esse debet, Vale.

Amicum autem epistolarum genus, aut commendaticium, aut amatorium: urbanum etiam, uel hortatorium est. Commendaticium quidem fit, si quos commendamus, amicitia, beneuolentia, amore, affinitate, aut nobis uicinitate sunt coniuncti: aut si doctrina, ingenio, eloquentia, uirtute, nobilitate, dignitate, affabilitate, seu comitate præditi sunt, ut nostra commendatione digni uideantur. eos gratissimos & beneficiorum memores esse dicemus, & à prædictis laudabimus. Ingratitudinis quoq; causam refutabimus, cum nihil Deo uel hominibus iucundius, quam se gratum exhiberi: & rursus nihil turpius, quam ingratum iudicari. ueluti boues, qui in sterilibus campis iuga ferre nolunt: & licet pingue solum lasset, ipse tamen labor iuuat. Postea & commendationē à quo petimus honestam, facilem, possibilemq; esse, per blandimenta & spem remunerationis exponamus: ut, P. P. Con. Cel. Marco Cardinali Hostiensi Salut. Plurim. Dicit: Quia non est obscura in me tua beneuolentia, eò fit, ut multi per me tibi uelint cōmendari. Nam cum mihi
suprema

mittis. nescio an fortunæ, an fato, an sorti & iniquæ
meæ natiuitati tribuendum sit, ut cum te non modò
amem, uerùm ad amem, à te uix amari queam. Iam
literas legis lachrymis meis illitas, iam locum uides
lachrymis deletum: noli ita crudelis esse, sed asta, &
ad me accedas, teq; frui permittas. quid enim dulcius?
quid iucundius? quàm ut uiuamus, amemus, oscule-
mur, & iocemur? nec ætas, nec munera nobis desunt,
quibus gaudere ualeamus: nec animus perpetuus, qui
se tibi totum dedit. Vale, & mei minimè obliuiscaris.

Hortatoriū autem exponemus, si ostendamus nos
nil gratia nostri aut alterius, sed eius ad quem scribi-
mus petere. idq; fiducia, beneuolentia, & necessitu-
dine. Deinde incommoda quæ sequi possint, si non fe-
cerit id ad quod hortamur aut dehortamur. Rursus,
quæ si paruerit, commoda consequuturus sit, eaq;
exemplis robaremus. Postremo, si commodum suum
minus attendere uoluerit, saltem nostræ beneuolen-
tiæ, amoris, necessitudinisq; gratia faciat. Vt si mili-
tantem in bello, & ad urbem redire cupientem, de-
hortari intendis, hunc modum obserues. C. C. P. P.
egregio adolescenti, Nicolao Patricio, s. D. In omni
bus meis epistolis, quas ad Ducem uestrum mitto, le-
gittima quædam est accessio cōmendationis tuæ: nec
ea uulgaris, sed cum aliquo insigni iudicio meæ erga
te beneuolentiæ, tu modò ineptias istas & desideria
urbis

*Prima dies Mensis prisco dat more Kalendas,
Post numerā Nonas, post Idus, postq; Kalendas.
Mars, Maius nonas October sex tenet & Iul.
Octo tenet Idus mensis generaliter omnis.*

Et quoniam omnes hi dies, qui ante Kalendas & Idus currunt, præcedunt eos dies principales tres: ideo semper præpostero ordine, numerum dierum mensium collocamus: ut, octaua Idus, hoc est, octaua die ante Idus. octauo Kalendas, hoc est, octauo die ante Kalendas. Sicq; euenit, ut Kalendarum dies semper in priore mense computandi sint: ea ratione et nos cogimur, pridie Kalendas, pridie Nonas dicere, quod is dies præcedat Nonas & Kalendas, et non sequatur.

DE CHARACTERE.

Character est, qui intra epistolam aut extra scribitur. Intra quidem epistolam, characterem obseruamus, quum eloquutionis præcepta, quæ à nobis superius tradita sunt, sequimur: punctis orationis nostræ obseruatis: quorū sex sunt, Suspensiuus, Cōma, Colon, Interrogatiuus, Parenthesis, & Periodus. Suspensiuus est simplex uirgula, quæ solet quietis gratia poni, antequam sensus alicuius clausulæ haberi possit, sic, ut, Arma. Cōma duo puncta sunt, ubi clausula uidetur completa, & tamen imperfecta est, sic: ut, Arma, librosq; meos: diripuerūt milites. Colon punctus est, qui ponitur in fine clausulæ, quando sensus perfectus

perfectus est, sic. ut, Arma, librosq; meos: diripuerunt milites, quanquam eos huc uenturos nunquam existimarim. Interrogatiuus uirgula est obliqua, sursum tendens puncto supposito, sic? ut, de te quid dicam? Pa () rēthesis sentētia est interposita in mediū alterius sentētiæ geminis cornib. clausa, sic (), ut, Arma, librosq; meos (sicut uidistis) milites diripuerunt. Periodus totius orationis terminus est, sic. Et hoc quidem intra epistolam tersè politeq; seruari debet. Extra autem epistolam consignamus per characterē extrinsecum: hunc seruamus, dum illi, ad quem scribimus, dignitatis titulum addimus. Idq; aut datiuo, aut in accusatiuocasibus cum præpositione adscribere debemus: hos in tres ordines digessimus. Namq; tituli Romano Pontifici conuenientes, illi esse debebunt: Sanctissimum, beatissimum dominum nostrum, Pontificem Maximum, summum sacerdotem, & patrem clementissimum dicemus. Ad primos ab eo ordines: Reuerendissimum in CHRISTO patrem & dominum, sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ Episcopum, Presbyterum, aut Diaconum, Cardinalem, Patriarcham, Archiepiscopū, uel Episcopum dicemus. Ad secundos: Reuerendum in CHRISTO patrem & dominum, Episcopum, Abbatem monasterij, aut Apostolicæ sedis protonotarium colendissimum & obseruantissimum. Ad tertios ordines: Venerabilem in CHRISTO patrem, dominū honestum,

honestum, honorandū, religiosum monachum, Canonicū, sacerdotē, uel heremitam. Ad Cæsarem, sacram maiestatem, Romanorū Imperatorem, Cæsarem Augustum, inuictissimū, gloriosissimū, felicissimum, et Cæsarem excellentissimum, serenissimumq; dicemus. Ad primos ordines ab eo, sacram Regiam maiestatem, Regem, Ducem, Principem, Marchionem, Comitem Christianissimum, potentissimum, illustrissimum, inclytum, felicissimum, et illustrem dicemus.

Ad secundos ordines, equites, barones, patricios, consules, senatores, prætores: nobilem, generosum, excellentem, illustrem, inclytum, præstantissimum, clarissimum, magnanimū, potentem, strenuissimum, spectabilem, insignem, magnificumq; dicemus. Ad tertios ordines, milites, præstantes, præclaros, singulares, officiosos, fortes, integerrimos, egregios, prudentes, humanissimos, discretos, industrios, rei bellicæ expertes, gloriososq; appellabimus. Ad Theologos, diuinarū literarū interpretes, sacrarū literarum, sacræ paginæ, sacræ theologiæ, magistros, doctores, professores, eximios et sapientissimos dicemus. Ad primos ab eius ordines, uates, musarum alumnos, lauro insignes, hedera decoratos, Apollini sacratos, Phœbi interpretes, rerum naturæ scientes, historiæ peritos, diuinos poëtas, liræ modulatores, sacro numine afflatos, grauissimos, iucundissimos, ornatissimos, celeberrimos

M E T H O D V S
C O N S C R I B E N D I E P I -
S T O L A S C H R I S T O P H O R O H E -
G E N D O R P H I N O
A V T O R E .

C H I S T O P H O R V S H E
G E N D O R P H I N V S L A V R E N T I O
C Z O C H , d i s c i p u l o s u o ,
S . D .

N I T E R V M prodiit
opusculū istud de cō-
scribendis epistolis, &
renatū, & auctū. Tibi
uerò, mi Laurenti, nū
cupatur, ut, qui à me
unicè amaris, mei quo
que erga te amoris *ἀνδρ*
μνησιν habeas. Tu uerò

in literas & Græcas, & Latinas, ut soles, gnaui-
ter incumbe. Nec te deterreat, quod hoc seculo
tam literæ, quàm literati contemptui sint. Re-
dibit, crede mihi, redibit suus honor & literis,
& literatis. nam omnium rerū uicissitudo est.
ὅτις δ' ἐπὶ σίρῳ χρόνῳ τὰ τερπνὰ πικρὰ γίνονται, καὶ αὐτὰς
φύλα, ut inquit Sophodes. Vale.

QVID SIT EPISTOLA.

Epistola est sermo absentis ad absentem.

QVVR INVENTA.

Vt faceremus certiores absentes, si quid esset, quod eos scire, aut nostra, aut ipsorum interesset. auctor Cicero libro Epistolarum secundo.

GENERA EPISTOLARVM.

Epistolæ autem sunt demonstratiuæ, aut suasoriae, aut iudiciales.

DEMONSTRATIVVM
genus epistolæ.

Constat & laude, & uituperio, personarum, factorum, rerum.

Persona lauda- tur à	{	Natalibus.
		Pueritia.
		Adolescentia.
		Iuuenta.
		Senectâ.
		Morte.

Laudari & potest persona ab animi bonis, id est, uirtutibus: à corporis bonis, à ualetudine, dignitate, uiribus, uelocitate. deniq; ab extraneis, honore, pecunia, affinitate, genere, amicitia, potentia, patria.

SIC LAUDATURVS ANNI-
balem, scribere potes.

Annibal natus est patre Almicare, uiro fortissimo: & cum iam esset annorū nouem, fama est eum pueriliter blandientem patri, ut duceretur in Hispaniam, quum perfecto Africo bello, exercitum eò traiecturus sacrificaret, altaribus admotum, tactis sacris, iure iurando adactum, se, quum primum posset, hostem fore populo Romano. Missus Annibal in Hispaniam, primo statim aduentu, euntem exercitum in se conuertit. Amilcarem uiuentem redditum sibi milites credebant. Ingenium eius ad res diuersissimas, parendum & imperandum habile erat. Saguntum, Romanis foederatum, intra sex menses euertit. Alpibus patefactis, in Italiam traiecit. P. Scipionem apud Ticinum, Sempronium apud Trebiam, Flaminius apud Trasimenum superauit, &c. Deniq; cum nemo per omnia sit felix, à Scipione superatus, ad Antiochum regē Syriæ confugit: quo uicto, ad Prusiam Bythinie regē concessit, unde Romā repetiturus, hausto, quod sub annuli gemma habebat, ueneno absumptus est.

EXEMPLA LOCORVM
aliorum.

Cicero lib. epist. 4. epistola quæ incipit: Accipio excusationē, &c. Seruus tuus, uel potius noster, summa me obseruantia colit, cuius ego cū omni probitate, sum-

nihil altius uoluit. Adlectus à diuo Vespasiano inter
 prætorios, honestam quietem, huic nostræ ambitioni
 dicam, an dignitati, constantissimè prætulit? habet
 auiam maternam, Serranam Proculam, è municipio
 Patauio, nosti loci mores. Serrana tamen Patauinis
 quoq; seueritatis exemplum est. Contigit & auun-
 culus ei P. Acilius, grauitate, prudentia, fide propè
 singulari. In summa, nihil erit in tota domo, quod nō
 tibi tanquam in tua placeat. Aciliano uerò ipsi pluri-
 mum uigoris, industriæ: quiq; in maxima uerecun-
 dia quæsturam, tribunatum, præturam honestissimè
 percurrit, ac iam pro se tibi necessitatem ambiendi re-
 misit. Est illi facies liberalis, multo sanguine, multo
 rubore suffusa. Est ingenua totius corporis pulchritu-
 do, & quidam senatorius decor, quæ ego nequaquā
 arbitror negligenda. debet enim hoc castitati puella-
 rum quasi præmium dari. Nescio an adijciam, esse
 patri eius amplas facultates. &c. Idem loci sunt uitu-
 perij. Nam & à natalibus obscuris, pueritia tarda,
 adolescentia stertente, maliciosa, iuuenta ignaua, sene-
 ctia inopi, morte ignominiosa, uituperantur personæ.
 Exempla suppeditabit frequens lectio epistolarum
 & Ciceronis, & Plinij.

GENVS DEMONSTRATIVVM
 epistolæ ipsius facti.

In hoc facta laudamus & uituperamus.

LOCI

LOCI CONFIRMATIONIS
sunt.*Honestum, utile, facile, pium, iustum, &c.*

EXEMPLUM.

Multa sunt Romanorum præclara facinora, sed hoc facile clarissimum est, quod P. Decius pro salute exercitus Romani se dijs manibus ultrò deuouerit. nã quid honestius et sibi priuatim, & publicæ omnibus facere potuisset? Priuatim, quòd non parui animi sit mortem oppetere, uitam, qua nihil charius homines habent, tam lubens ponere. Neq; uerò id temerè fecit, sed admonitus somnio, seu potius diuino adflatu, se deuouet. Publicè uerò, quod non potest non honestum esse, quòd uir bonus pro salute patriæ molitur. Age uerò, quot commoditates hoc suo facto attulerit, uide. Duces optimos quosq; seruauit, Exercitum uictorem domum remisit, Troianis æternam gloriam peperit, se denique à mortalitate uindicauit. Pater patriæ iure suo dici potest. Quid uerò commemorem, quàm difficile hoc factu fuerit. Nemo non hominum amat uitã: hæc si ponenda est, dolemus, quantumuis simus fortes. Vir tamen ille, cum uideret sua uita rei publicæ salutem periclitaturam, maluit rempublicam quàm se incolumem.

ALIUD.

Quod ducentos ducatos ad ludum literarium erigendum

gendum dedisti, uehementer laudandū censeo. Quid enim honestius, quā de literis bene mereri? quid magis pium, quā bonorum iuuenum studia in urbe alere. Porro si Demosthenes essem, cōmoda facti tui, quid dicam exornare, uix enumerare possem. Principio, uide tua priuata commoda, laudaberis donec ullæ ciuitatis reliquiæ superfuerint, tum (cum nemo non morti obnoxius sit) hoc tuo beneficio te à morte asseres, ut qui semper in hominum pectoribus, in monumentis eruditorum uicturus sis. Non enim ingratae sunt literæ, immortalī præconio ornant suos instauratores. Porro ecquam putas multos insigniter eruditos iuuenes uelut ex equo, quod aiunt, Troiano, è ludo isto prodituros. Et cum Plato beatas respub. dixerit, quas aut philosophi gubernarent, aut in quibus gubernatores philosopharentur: beatissima erit respublica tua, quæ à tot eruditis uiris gubernabitur, idq; beneficio tuo, &c.

GENERIS DEMONSTRATIUI
epistolæ.

Cuius loci sunt, honestum, utile, facile, difficile, honestas, rerum antiquitate, miraculo rei, inuentoribus tractatur. Utilitas spargitur in multa, cū circumstantijs docemus, quibus, quādo, ubi, cur res sit utilis.

EXEMPLVM.

Theologia meritò omnibus literarum studijs præponitur.

ponitur, ut quæ antiquissima est, ut quā inuenit ōm̄s. cuius nec principiū, nec finis est: quam ut mundo palam faceret, CHRISTVM de cœlo demisit. Hic eam per prædicationem & suam, & apostolorū in totū orbem terrarū enūciauit. Cōmoda Theologiæ, conscientiae tranquillitas, iustificatio nostri, uita æterna, unicum propugnaculū, aduersus peccatū, mortem, diabolum. Facilitas. Si enim temetipsum abneget, si de te desperes, adest spiritus ille Domini, & sine negotio te in penuria sua perducit.

HVC REFER DESCRIPTIONES.

Regionū, quæ laudantur à	{	Ducibus, Regibus,
		Vrbium frequentia,
		Celebritate, Copia annonæ,
		Tuto transitu.

Exemplum est, ut apud Plinium lib. 3. cap. 5. Vbi Italiam sic laudibus tollit: Iam uerò tota ea uitalis ac perennis salubritatis cœli temperies est, tam fertiles campi, tam aprici colles, tam innoxij saltus, tam opaca nemora, tam munifica sylvarum genera, tot montiū adflatus, tanta frugum & uitiū olearumq; fertilitas, tam nobilia pecori uellera, tã opima tauris colla, tot lacus, tot amniū fontiumq; ubertas, totã eam perfundens, tot maria, portus, gremiumq; terrarum cōmertio patens undiq; & tanquam ad iuuandos mortales ipsa auida in maria procurrens, &c.

Vrbium,

Πεντήκοντ' ἐνθάδε θάλαμοι ξέσοιο λίθοιο
 Πλησίον ἀνδρῶν διδμημένοι. ἐνθάδε παῖδες
 Κοιμῶντ' Πριάμοιο παρὰ μνηστῆς ἀλόχοισι.
 Κερῶν δ' ἐτέρωθεν ἐναντίοι ἐνδοθεράυλῃς
 Δώδεκα ἄθρ' ἐγγύθι θάλαμοι ξέσοιο λίθοιο.

H O C E S T,

Sed cum iam ad Priami domum ualde pulchram uenisset, politis parietibus fabricatam, et in ipsa quinquaginta inerant thalami de polito lapide, prope inter se constructi, ubi filij dormiebant Priami propter desponsatas uxores: filiarum uero ex altera parte è regione inter aulam duodecim erant sublimes lecti de polito lapide, &c.

*Fluminū quæ
 laudantur,*

*Ab amplitudine, cursu, colore, ortu,
 nimirū unde nascentur: locis,
 quæ præterfluunt, quæ influunt.
 Agris, nemoribus, quæ irrigant, pi-
 scium genere.*

Exemplum inuenies apud Plinium libro quinto, Capite nono, ubi Nilum describit. Virgilius lib. 2. Aeneidos: Leni fluit agmine Tybris. Ecce à cursu Tybrim laudat.

Plinius libro quinto Cap. 28. Amnis Indus in Cybiratarum iugis ortus, recipit sexaginta perennes fluuios, torrentes uero amplius centum, &c.

I Agrorū

*Agrorum, qui lau-
dantur ab his:*

*Quid ferant, quantum.
quo ritu colantur, cuius-
modi cultores habeant.
Quod arborum genus,
quod uinum proferant.*

Huc refer laudes amœnitatum ruris.

*Horatius lib. Epistolarum. 1. epistola ad Faustum:
Novisti ne locum potiore rure beato?
Est ubi plus tepeant hyemes? &c.*

*Montium qui
laudentur à*

*Radicibus,
Si quid habeant nouum,
Quid prodigiosum,
Quid memorabile.*

Pli. lib. 3 cap. 8. Aethna mōs nocturnis mirus incēdijs.

Virgilius lib. tertio Aeneidos.

*Ipse sed horrificis iuxtā sonat Aethna ruinis,
Interdumq; atram prorumpit ad æthera nubem,
Turbine fumantem piceo, & cadente fauilla,
Attollitq; globos flammarum, & sydera lambit,
Interdum scopulos, euulsaq; uiscera montis,
Erigit crucians, &c.*

**GENERIS DELIBERA-
tium epistolæ.**

In hoc suademus aliquid, aut dissuademus.

CVIVS LOCI SVNT:

*Honestum, utile, possibile, necesse, facile, iucundum,
pium.*

suis partibus & nervis, & sanguine, & membris uti non potest. Audi uerò quid dicat idem Orator pro Cecinna: Nihil in ciuitate, inquit, tam diligenter retinendum, quàm ius ciuile: quo sublato, nihil cuiquam exploratum esse potest, quid suum, quid alienum sit. In hoc enim incumbit Ius ciuile, ut optima ciuitas constitutur, Alcinnoo autore. En habes Iuris ciuilis necessitatem. Iam uerò quantū adfert ijs, qui eis præfunt, honoris, gratiæ, dignitatis, quis ignorat? & ut alios omittam, quantum splendoris ars hæc Mutio Scaeuolæ attulit, ut cuius domus uerum oraculum ciuitatis Romanæ dicta est. Sabinus quidam uir angustæ rei familiaris propter Iuris ciuilis studiū, à Tyberio Cæsare in equestrem ordinem iam grandis natu, & fermè quinquaginta annorum, exceptus est. Caius Cassius Longinus sub eodem Tyberio in maximo honore habitus est, sub Claudio præfectus Syriæ creatus. Quod si quæstum quoq; ambis, nulla est ars quæstuosior: id quod uersiculus ille, licet in syllaba una uulgo uitiosus, satis arguit: Dat Galenus opes, & sanctio Iustiniani. Quid quod re ipsa uides nullum quantumuis mediocriter iuris peritum, rei familiaris inopia laborare? Nec uerò est, quod te difficultas deterreat: studium istud admodum facile est, si quis illud disciplinis alijs instructus adeat. Tu uerò cum sis linguarū callentissimus, facundia facundior, memoria

moria uiuacissima præditus, quid obsecro difficultatis persensurus es? Accedit huc quod totum istud Ius incertos, nec illos innumeros libros relatum est. quod si perdidiceris (perdisces uerò, si ingeniū intenderis) tantū non alter Scauola futurus es. Hic quoq; certum aliquem scriptorem elige: nec fac ut pleriq; faciunt, qui iam illius, iam istius autoris interpretamenta sequentes, & ipsi incerti sunt quos sequantur, & auditores multò incertiores abeunt. Deniq; est mira quædam in cognoscendo Iure ciuili suauitas et delectatio. Nam (ut Ciceronis uerbis utar) si quem aliena studia delectant, plurima & in omni iure ciuili, & in Pontificum libris, & in XII. tabulis antiquitatis effigies, quod & Romanorū prisca uetustas cognoscitur, & actionū genera quædam maiorū cōsuetudinē uitamq; declarāt. Age igitur, cū iuris ciuilis studio nullum sit honestius, nullū magis necessariū, nullum utilius, facilius, deniq; iucūdius, Corœbo (quod aiūt) stultior eris, si non ad hoc studiū animum tuum appuleris. Vale.

G O N T R A R I I L O C I S V N T,

in dissuadendo scilicet.

In honestum, inutile, difficile, non necessarium, impium, periculosum, impossibile.

E X E M P L V M.

Dissuadet amic⁹ amico, ne mercaturæ studeat.

Licet amicorum mellitissime, ipsemet consilio ua-

I 3 les,

les, tamen cum te plurimum amem, non possum non, quid ego de tuo instituto sentiā, apud te expromere. Rumor est, te mercaturæ uacare uelle: quod ne facias, suadeo. Principio non potest per opes tuas fieri, ut copiosam mercaturam instruas. Mercatura autem, ut inquit Cicero, si tenuis est, sordida putanda est. Sordidi enim putantur, qui mercantur à mercatoribus quod statim uendant. Quid quæso proficiunt, nisi admodū mentiantur? nec uerò quicquam turpius est uanitate. hæc ille. Porro pone ob oculos pericula, quæ tibi ingruent, ubi iam huc, iam illuc, uel pedes, uel eques proficisceris: si quid pecuniarū in zona tecū gestaueris, mille insidiæ tibi tendentur: si merces aliquas coemeris, iam uel in mari intercidet, uel in uia pedestri à latronibus interceptetur. Taceo imbres, tonitrua, grandines, quæ tibi iam huc, iam illuc proficiscenti imminébunt. Omitto laborem emendi, uehendi domū. has, inquam, malorū Iliadas reputa, et mirū ni cane peius et angue mercaturam oderis. At quæstus forsitan tibi arridet. Verū heus tu, quā quæso sordidus est? quā impius? Siquidem tu res minoris emis, ut pluris fratri tuo uendas. En quā pius quæstus. Quid uerò si aliquando cū merce una aut altera, tantū iacturæ acciperis, quantū in multis non resarcire potes? Quid uerò ubi non semper pecunia præsentē emere poteris, et maioris emas, quā reuēdere unquā queas? Quid
si

commoda, quæ ex illis odijs inutuis, simultatibus, gliscant. facile uerò eos posse reconciliari docemus, si modo utrinq; quicquid ultrò citroq; molestiarū sit, animo expuerint: nos & alios bonos uiros, quod æquum sit utriq; pronuntiaturus.

Exhortatoriæ quoq; & dehortatoriæ loci sunt, qui suasoriæ & dissuasoriæ.

ERASMVS hos locos enumerat.

Laudem { Rei, ut si res pia, honesta, iucunda,
gloriosa, &c. sit.
Personæ.

Spem bonorum,

Odium inimicorum,

Metum malorum,

Commiserationem,

Amorem eorū, quorum

Aemulationem,

gratia res aliqua subitur. Expectationē inimicorū.

Exemplum apud ERASMVVM offendes.

Cic. lib. Epistolarum 2. epistola quæ incipit, Epistolarum, &c. Est enim tibi grauis aduersaria constituta & parata incredibilis quædā expectatio, quam tu una re facilimè uinces, si hoc statueris: quarum laudem gloriam adamaris, &c.

C. PLINIVS OCTAVIO

Suo. S. D.

N Ominem te patientem, uel potius durum ac penè crudelem? qui tã insignes libros, tam diu teneas? quousq; & tibi, & nobis inuidebis? tibi maximam

ximam laudem, nobis uoluptatem. Sine per ora hominum ferantur, iisdemq; quibus lingua Romana spacijs peruagentur, magna etiam longaq; expectatio est, quam frustrari adhuc, & differre non debes. Enotueret quidam tui uersus, & inuito te claustra refrugerunt. hos nisi retrahis in corpus, quandoq; ut erroneus aliquem, cuius dicantur, inuenient. Habe ante oculos mortalitatē, à qua asserere te hoc uno monumento potes. Nam cætera fragilia & caduca, non minus quàm ipsi homines occidunt, desinuntq;. Dices, ut soles, amici mei uiderint. opto equidem amicos tibi tam fideles, tam eruditos, tam laboriosos, ut tantum curæ intentionisq; suscipere & possint, & uelint: sed dispice, ne sit parum prouidum sperare ex alijs, quod tibi ipse non præstes. & de editione quidem interim, ut uoles, recita saltē, quo magis libeat emitteres, utq; tandem percipias gaudium, quod ego olim pro te non temerè præsumo. Imaginor enim qui concursus, quæ admiratio te, qui clamor, quod etiam silentium maneat: quo ego, cum dico, uel recito, non minus quàm clamore delector. sit modò silentium acre, & intentum, & cupidum ulteriora audiendi. hoc fructu tanto, tam parato, desine studia tua infinita ista cunctatione fraudare: quæ cum modum excedit, uerendum est ne inertiae & desidiæ, uel etiam timiditatis nomen accipiat.

EXEMPLVM EPISTOLAE

Dehortatoriae

Bella uerò res est, quod tu, ut audio, dies noctesq; ebrietati deditus es. an non uides quàm turpis res sit, quàm homine indigna? Etenim homo una ratione ceteris animantibus anteit. Hæc uerò uini iuxta cereuisiæq; ingurgitatione adeò obruitur, ut ex homine porcus quidā Acarnanius reddatur. An nō uerò te ab ebrietate deterrēt tot malorū agmina, quæ Plin. lib. 14. recēset? Hinc, inquit, pallor & genæ pēdulæ, oculorū ulcera, tremulæ manus, effundētes plena uasa, et furiales somni, & inquietas nocturna. hæc ille. Et quid obsecro inimici tui, qui tuā uitam adeò obseruant, dicturi sunt? Imò quid et amicissimi tui dicēt? En hic nos ab ebrietate auocare deberet, & nemo est qui eam impensius amet, colat. Quid huic credemus, qui semper ebrius est? Ebrij uerò nō rarò cū Parmenone Terētia-
no nihil tacere possunt, quantumuis arcanū, quantū-
uis bona fide illis creditum. Tu si sapis, uide sobrius
magis posthac, quàm ebrius conspiciaris. Vale.

P E T I T O R I A.

Petimus honesta, utilia, facilia & factu, & præ-
stitū possibilia, necessaria.

E X E M P L V M.

Petit amicus sibi decem aureos mutuo dari.

Quod ego tibi ultrò deferrem, si facultatum mea-

rum

quem nosti, mihi multis modis molestus est. quare te peto quo illum compescas, ut molestiarum finem faciat. Ecquid uerò iustius, quàm ~~amicum~~ amico aduersus Sycophantæ oblatrationes patrocinari? Ut uerò patrocineris, nihil facilius. noui enim auctoritatem tuam: admone saltem hominem istum, quem nosti, ut linguae imperet, ut maledicendi finem faciat. admonebis uerò ipsum, cum te, ut solet, salutandi gratia accesserit: ego uicissim sedulo quæ uoles, faciam.

In epistola petitoria sæpe demonstra-
tiuæ locis utimur.

C. PLINIVS MAXIMO

Suo S. D.

QUod ipse amicis tuis obtulissem, si mihi eadē materia suppeteret, id nunc iure uideor à te meis petiturus. Arrianus Maturius Altina-
tiū est princeps. cū dico princeps, non de facultatibus loquor, quæ illi largæ supersunt, sed de castitate, iustitia, grauitate, prudentia. Huius ego consilio in negotijs, iudicio in studijs uitor. nā plurimū fide, plurimū ueritate, plurimū intelligentia præstat: amat me, (nihil possum dicere ardentius) ut tu: caret ambitu, ideo se in equestri gradu tenuit, cū facile posset ascendere altissimū. mihi tamē ornandus, extollendusq; est. Itaque magni existimo, dignitati eius aliquid astruere inopinantis, nescientis, imò etiam fortassè nolentis.

astruere

austruere autem quod sit splendidum, nec molestum, cuius generis, quæ prima occasio tibi, in eum cõferas rogo. Habebis me, habebis ipsum gratissimum debitorem. quamuis enim ista non appetat, tam grate tamen accipit, quàm si concupiscat.

COMMENDATORIA.

Qua uel aliquam personã, uel alicuius ingenium commendamus.

Exempla plurima offendes in libro Epistolarum Ciceronis decimo.

CONSOLATORIA EPISTOLA,
qua aliquem consolamur.

EXEMPLVM.

SERVIVS SVLPITIVS

M. Tullio Cic. S.

Postea quàm mihi renunciatum est, de obitu Tullie filie tuæ, sanè quàm pro eo ac debui, grauiter, molesteq; tuli, cõmunemq; eam calamitatẽ existimaui: qui, si istic affuissem, neq; tibi defuissem, coramq; meũ dolorẽ tibi declarassem. Et si genus hoc consolationis minimum atq; acerbum est, propterea, quia per quos ea fieri debent propinquos, ac familiaris, ipsi pari molestia afficiuntur: neq; sine lachrymis multis id conari queunt, ut magis ipsi uideantur aliorũ consolatione indigere, quàm alijs posse suũ officiũ præstare, tamen quæ in præsentia in mentẽ uenerunt,

nerunt, decreui breui ad te perscribere: non quo ea te fugere existimem, sed quod forsitan dolore impeditus minus ea perspicias. Quid est, quod tãto opere te cõmoueat tuus dolor intestinus? cogita quemadmodũ adhuc fortuna nobiscũ egerit, ea nobis erepta esse, quæ hominibus nõ minus quàm liberi chara esse debet, patriã, honestatem, dignitatẽ, honores omneis, hoc uno incõmodo addito, quid ad dolorẽ adiungi potuit? aut qui nõ in illis rebus exercitatus animus callere iã debet, atq; omnia minoris æstimare? an illius uicẽ (credo) doles, quoties in eã cogitationẽ necesse est & tu ueneris, et nos sæpe incidimus, hisce tẽporibus nõ pessimẽ cũ ijs esse actũ, quibus sine dolore licitũ est mortem cũ uita cõmutare? Quid autẽ fuit, quod illam hoc tempore ad uiuendũ magnopere inuitare posset? quæ res, quæ spes, quod animi solatiũ? ut cũ aliquo adolescente primariò cõiuncta, ætatẽ ageret? Licitũ est tibi, credo, pro tua dignitate ex hac iuuentute generum deligere, cuius fidei liberos tuos te tutò cõmittere putares: an ut ea liberos ex sese pareret, quos cũ florentis uideret, letaretur, qui rem à parente traditã per se tenere possent, honores ordinatim in repub. petiri essent? in amicorũ negocijs libertate suæ uterentur? Quid horũ fuit, quod non prius quàm datum, ademptum sit? At uerò malũ est liberos amittere: malum, nisi hoc peius sit hæc sufferre & perpeti. Quæ res
mibi

etiam esse, cum res pub. occideret uita excessisse. Quid est quod tu, aut illa cū fortuna hoc nomine queri possis? Deniq; noli te obliuisci Ciceronem esse, & eum qui alijs cōsueueris præcipere, & dare consiliū: neq; imitare malos medicos, qui in alienis morbis profitentur se tenere medicinæ scientiam, ipsi se curare nō possunt: sed potius, quæ alijs tutè præcipere soles, ea tutè tibi subijce, atq; apud animum propone. Nullus dolor est, quem non longinquitas temporis minuat, atq; molliat. hoc te expectare tempus tibi turpe est, ac non ei rei sapientia tuapte occurrere. Quod si quis etiam inferis sensus est, qui illius in te amor fuit, pietasq; in omneis suos, hoc certè illa te facere non uult. Da hoc illi mortuæ, da cæteris amicis ac familiaribus, qui tuo dolore moerent: da patriæ, ut si qua in re opus sit, opera & consilio tuo uti possit. Deniq;, quoniam in eam fortunam deuenimus, ut etiam huic rei nobis seruiendū sit, noli cōmittere, ut quisquam te putet nō tam filiā, quā reipub. tempora & aliorū uictoriam lugere. Plura me ad te de hac re scribere pudet, ne uidear prudentiæ tuæ diffidere. Quare si hoc unū proposuero, finē faciam scribendi. Vidimus aliquoties secundam pulcherrimè te ferre fortunā, magnamq; ex ea re te laudē adipisci: fac aliquādo intelligamus, aduersam quoq; te æquè ferre posse: neq; id maius, q̄ debeat, tibi onus uideri, ne ex omnibus uirtutibus hæc una tibi uideat-

Si uideatur deesse. Quod ad me attinet, cū te tranquil-
liorē animo esse cognoro, de ijs rebus, quæ hic gerun-
tur, quēadmodūq; se prouincia habeat, certiorē faciā.

DE GENERE EPISTO-
læ Iudicialis.

Hæc constat intentione, id est, accusatione, cum
scilicet alicui crimen obijcitur: & defensione, cum
quis crimen obiectum defendit & deprecatur. Hic
multum refert, callere rationes amplificandi crimen,
quod alicui obijcitur: refert, confutandi rationem ha-
bere cognitam.

Amplificatur
res à circum-
stantijs.

Verbis, sententijs, figuris.

Loco,

Tempore,

Persona,

Modo,

Frequentia.

Vide Fabium lib. 8.

Cicer. in Partition.

RATIO CONFUTANDI.

Aut totum est negandū, quod obiectum est, & fi-
ctum & falsum esse docendum: aut redarguenda ea,
quæ pro uerisimilibus dicta sunt. Primo dubia esse po-
sita pro certis. item impossibilia esse, repugnātia esse,
absurda dictu esse, inuidia magis q̃ iudicio effusa, &c.

EXEMPLA.

Accusatur amicus stupri.

An'ne uerò Iupiter tibi mentem abstulit omnem?

K

Ec'que

Ecq; te intemperies agit, quod Chremetis nostri filie uitium offers? An uerò illud leue crimen est? an uerò tolerandum, quod in domo optimè de te meriti, ipso die natalis CHRISTI, puellam istam famæ antehac semper integræ, stupras: nec satis est, quod tu in puella tui dissimilis es, nisi etiam sororibus alijs uidētibus, & supra modum queritantibus, tuam expleas libidinem. Quid de te futurum sit, nescio, nisi quod audio exemplum in te futurum maximum. Bene Vale.

EXEMPLUM CONFUTANDI.

Confutat quidam suspicionem uulnerati à se uicini.

Ioannes fuit hodie apud me, indicans uicinum Phaniam graue uulnus accepisse: de nullo uerò suspicionem coortam, nisi de me. Ego uerò ausim deierare per Deos omnes, me esse extrà noxam. nam quod isti dicunt me heri gladiò accinctum, ædes uicini præterijisse: non arguit me propterea eum uulnerasse, cum multi alij præterierint, non minus armati quàm ego, cur non in eos quoq; recidit suspicio? Accedit huc, quod ego heri circiter horam undecimam à meridie domum Phaniæ præterij, & posthac ne semel quidem in publicum progressus sum. quin' nam igitur fieri potest, ut ego illum uulnerarim? cum constet eum uesperti hora nona uulneratum? Age uerò quinam congruit, uulneratum illum à me, quem semper parentis in loco habuerim? testabitur ipse. si mihi non adhibetur fides.

non

non me fugit, quinam isti sint, qui me hoc nomine traducant, sunt certe mei inimicissimi, qui nihil prius malunt, quàm me extinctum. Ex his igitur colliges, quàm falsissimè traducar, &c.

Ad hoc epistolæ genus refer	{ Querelam, Expostulationē, Expurgationē, Exprobrationē, Inuectiuam,	{ quæ ut nominibus uariât, ita tradendi ratione ab argumentis epistolæ iudicialis non multum discrepant.
------------------------------------	--	--

Exempla in autoribus observa.

DE EXORDIIS EPISTOLARUM.

Exordia ducuntur à rebus ipsis de quibus scribimus.

EXEMPLA.

Miram sanè rem, & tibi, ut opinor, auditu iucundissimam, non potui non ad te perscribere: cum sciam te rerum nouarum percupidum esse. en rem, ut nouam ità miram. Mira auditu nuper ad te perscripsi, sed audi βαυμαστόρια.

Exordia ducuntur à persona nostra.

EXEMPLA.

Meum erga te animum multis sæpe nominibus tibi cognitū esse non dubito: scis, opinor, quàm patrem tuum multis sæpe rebus ornarim, non te latet quàm toti familie tuæ semper prodesse studuerim, &c.

K 2 ALIVD.

A L I V D.

Si unquàm aliud de te benemeritus sum, me ante benemeritum esse, negare nō potes, fac te quoq; &c.

A L I V D.

Horreo, ut me CHRISTVS amet, dicere quàm infeliciter cesserit mihi mea profectio. O quàm non ibi calamitatē uidi? O quàm nō inopiam expertus sum?

A L I V D.

Quamuis alij multi hic sunt, quos mihi adfuturos spero, tu tamen imprimis ades, omnium mearum necessitatum prora & puppis, quod aiunt.

Exordia ducuntur ab ijs, ad quos scribimus. item ab illis, de quibus scribimus. Et his exordij generibus in epistola commendatoria autores uti solent.

C. PLINIVS LIBRO EPI-
stolarum 2. C. Pli. Prisco suo.

ET tu occasiones obligādi me auidissimè amplecteris, & ego nemini libentius debeo. Duabus ergo de causis à te potissimum petere constitui, quod impetratū maximè cupio. Regis exercitū amplissimū, hinc tibi beneficiorum largā materia, longum præterea tempus, quo amicos tuos exornare potuisti. conuertere ad nostros: nec hos multos. mallet tu quidem multos, sed meæ uerecundiæ sufficit unus, aut alter, ac potius unus. is erit Voconius Ro. pater ei in equestri gradu clarus, clarior uitricus, imò pater alius. nam
huic

Huic quoque nomini pietate successit. Mater è primis
 ceterioris Hispaniæ. Scis quod iudicium prouinciæ il-
 lius, quanta sit grauitas. flamen proximè fuit. hunc
 ego cum simul studeremus, arctè familiariterq; dilexi:
 ille meus in urbe, ille in secessu, contubernalis: cum
 hoc seria, cum hoc iocos miscui. quid enim illo aut fi-
 delius amico? aut sodale iucundius? mira in sermone,
 mira etiam in ore ipso uultuq; suauitas. ad hæc inge-
 nium excelsum, subtile, dulce, facile, eruditum in cau-
 sis agendis. Epistolas quidem scribit, ut Musas ipsas
 latine loqui credas. amatur à me plurimum, nec ta-
 men uincitur. Equidem iuuenis iuueni quantum po-
 tui per ætatem auidissimè contuli, & nuper ab opti-
 mo Principe trium liberorū ius impetraui. quod quan-
 quam parce & cum delectu daret mihi, tamē tanquam
 liceret indulgit. hæc beneficia mea tueri nullo modo
 melius, quàm ut augeam, possum: præsertim cum ipse
 illa tam grate interpretetur, ut dum priora accepit, po-
 steriora mereatur. Habes qualis, quàm probatus, cha-
 rusq; sit nobis: quem rogo pro ingenio, pro fortuna
 tua exornes: in primis ama hominē. nam licet tribuas
 ei quantū amplissimum potes, nihil tamen amplius po-
 tes amicitia tua, cuius esse eum usq; ad intimam fami-
 liaritatem capacē, quo magis scires, breuiter tibi stu-
 dia, mores, omnē deniq; uitam eius oppressi. Extende-
 rem preces, nisi & tu rogari diu nolles. et ego tota hac

epistola fecissem. rogat enim & quidem efficacissime, qui reddit causas rogandi. Vale.

Exempla plurima sunt li. 13. Epistolarum Ciceronis.

Exordia ducuntur ab officio. sic Cice. lib. primo Epistolarum: Ego omni officio, &c.

Ab aduersariorum persona, si eos in odium, inuidiam, contemptum adducimus. Hoc exordij genere in Epistola iudiciali uti licebit.

A tempore: ut, Ecquod unquam de te bene merendi tempus oblatum est commodius. Semper occasionem te mihi arctiore amicitiae foedere astringendi quaesui, en iam reperi.

A moribus: ut, Mos est, ut in his diebus natalicijis amicus cum amico xenijs certet, &c. Mos est apud Lipsenses, ut in diebus Bacchanalibus alius alium ad prandium, coenam inuitet, &c.

Exordia sumuntur à sententijs, ut recte dixit Comicus: Quot capita, tot sensus.

A uotis: O quàm uellem mihi dari uberrimam de te benemerendi ansam. Si quid uotis proficeretur, optarem, ut iam Croesus alter esses, ut qui tantos sumptus quotidie ferre cogeris.

A comparatione: Si unquam aliàs, hoc certe tempore Deus Opt. Max. comprecandus est, ut tandem orbis funestis illis dissidijs defungatur, alioqui uereor ne prorsus collabatur.

SALUTAN-

SALVANDI FORMULAE.

Paulus sic salutatur: Gratia vobis & pax à Deo patre, & Domino IESU CHRISTO.

G I C E R O.

Sic salutatur: M. T. C. Publio Lentulo s. d. Plinius
 Junior addit, Suo. Alias formulas ex Erasmo pete.

DE SUPERSCRPTIONE

Epithetorum.

Principum epitheta ferè sunt
 huiusmodi:

{ Caesar Auguste. Rex invictissime.
 Fortissime Imperator.
 Dux illustrissime.
 Clementissime Princeps.
 Vir generosissime, præpotens,
 ornatissime, clariss. splendidissime.

Opt. Max. quod à Ioue sumptum quidam in
 CHRISTVM transferunt, in quem verius compe-
 tit quàm in Iovem.

Magistratum epitheta sunt hæc:

{ Consul vigilantissime.
 Senator splendidissime.
 Censor gravissime.
 Aedilis magnificentissime.
 Iudex incorruptissime.
 Prætor integerrime.

K 4 Ex his

Ex his qui
literas pro
fitetur ap-
pellare po-
teris,

Theologos, graues, synceros, absolutos,
sacros ac diuinos.

Rhetores, disertissimos, suauiloquen-
tes, facundissimos.

Poëtas, sacros, diuinos, claros, nobiles,
inclytos.

Iurisperitos, iuris utriusq; consultissi-
mos, prudentissimos legum, iuris
utriusq; iuxta doctos.

Dialecticos, acutos, argutos, inuidios.

Medicos, peritissimos, fidos, eximios.

Mixte doctos, undequa; doctissimos.

Cognatorum & affiniũ epitheta ferè sunt hæc, Pa-
ter optime, mater indulgentissima, frater charissime,
patruæ obseruande, uxor suauis. nepos mellitissime.

Iucundissime,

Gener,

Affinis,

Sodalis,

Commilito.

Ex reliquorum genere, qui nulla certa nota sunt
insignes, diuites, & autoritate præstantes uiros ap-
pellabimus, optimates uiros, summates, primarios,
nobiles, graues, grauissimos, ornatos uirtute, aut eru-
ditione præcellentes, obseruandos, honorandos, colen-
dos, absolutos, eximios, egregios, prudentes, suspicien-
dos, spectatos, perspicaces, circumspectos.

Matrones

Matronas { *Primarias, optimas,*
nobiles, { *integerrimas, probas,*
pudicas.

Puellas { *Bellas, amabiles, Appellabimus,*
lepidas { *optime moratas,*
pudicas, mellitas,
iucundas.

Item adolescentes { *Probos, modestos,*
ingeniosos, { *optimæ spei, Vocare licet,*
eximie indolis,
generosæ indolis.

Milites fortissimos, exercitatissimos.

Opifices, { *Industrios, solertes,*
peritos, exquisitos,
acuratos.

FINIS.

ERRATA.

Pag. 7. uer. 15. ex rudi. 13. 21. in margine, Anī
mi res. 16. 11. iniuria. 26. 21. præmollitio. 28.
4. pulchritudine. 29. 20 expunge alterū ab. 46.
18. incipere. 71. 9. elegātissimas. 72. 1. σὺγχυσίμ.
74. 13. Mauricus. 78. 22. dormire. 81. 21. respu-
blicas. 83. 22. excellēs. 113. 11. quē. 116. 8. collo-
camus. 128. 8. Italiam contra. & 26. ἀρίστα.
129. 5. ἀέλιος ἵσται. 130. 19. candente.

K 5

INDEX OMNIUM HIS
LIBELLIS MEMORABILIVM.

A

- A** Borigines 88
Accusatoria epistola. 102
Accusatio ibid.
Achates 41
Admonitio. 15. 26 (53)
Adolescētiū epitheta.
Aedificiorū laus. 128
Aegidij Calenti epistolæ. 50. 83 (83)
Aeneæ Syluij epistolæ.
Aesopus deformis. 19
Aetatis excusatio. 104
Aethnæ laus. 130
Affinium epitheta. 152
Agrorū laus. 130 (75)
Alburquercanus Dux
Alciatus nostræ ætatis
Vlpianus. 41 (15. 106)
Alienæ epistolæ. aliena
Alter ipse. 41
Amanuensis. 66. ad
manum. eod. (84)
Amarulentia linguæ.
Amatoriū epistolæ genus. 106. 113
Ambrosij epistolæ. 82
Amicum epistolarum
genus. 106. 112
Amici noui breuibus
epistolis tētandi. 57
Amicitia cōciliatio. 17
Amor cæcus. 37
Amplificatio rei per
circūstantias. 145
Animi res. 13
Annibalis laus. 122
Annorū notatio qualis
apud ueteres. itēq;
nos. 51
Ante dies. in ante diē
&c. 69
ἀντεκατηγορία 103
Appollinaris Sulpiti⁹
taxatur. 59
Apostolos quoq; uaria
ratione ingeniorum
diuersitati consuluisse. 28. 30
ἀρχοντες Athen. 51 (119)
Arithmetiorū tituli.
Arrogatiæ pestis. 16
Ars

INDEX.

Ars ne sit aliqua scribē darum epistolarū. 93	Basilij epistolæ. 82 (41
Ars unaquæq; ita abso lutissima, ut naturæ proxima. 57 (94	P. Bembus polyhistor
Artis parens prudētia.	Beneficij æstimatio. 33
Artis ratio. ibid.	Beneuolentia. 108
Arti optima quæque æmulanda. 57	Beraldus. 54
Artem celari cum ubi- que, tum maxime in epistola debere. 62	Bonamicus. 41
Assentationis pestis. 13	Nic. Borbonius. ibid.
Assentatorię epi. ibid.	P. Brixius. 54
Astrologorū tituli. 119	Budæus. 69. Varro
Astudillus. 41	huius ætatis. 41
Attentio. 108	Gul. Budæi laus. 85
Augustini de pietate disputatio. 58 (82	C
D. Augustini epistolæ	C Acozeli. 88
Aug. Cæsar sermones graviore nō nisi scri ptos habere solit⁹. 4	C Cæsaris titulus. 118
Aulicæ epistolæ. 13	Calendæ. 119
Ausonij locus. 39	Campani epistolæ. 83
B	Caninam facundiam exercere. 34
B Archerus 67	Ioan. Capnionis epi- stolæ. 84
B Bartholomæus à	Carneæ membranæ facies. 66. (132
Cueua. 75	C. Cassius Longinus.
	Castigatoria. 15. 26
	Catonis Censorij epi- stolæ. 6. (95
	Causarū tria genera.
	Celeritatem dari con- suetudine. 90
	Cera

Cera epistolaris asia-	imitatio quæ.	84
tica.	Cifra principum.	64
χαίρειν. 42	Codicilli.	65
(106, 116)	Codicillorum usus.	4
Character epistolæ.	Cognatorum tituli si	
Charta epistolaris	ue epitheta.	119. 152
qualis esse debeat.	Colloquium.	87
66	Colon.	116
Charta pergamena et	Comma.	ibid.
papyracea.	Commendandi ratio	
ibid.	efficacissima quæ.	101
Christoph. Mirāda. 75	Commēdationis præ-	
Cicero ad eloquentiā	cepta. 20. ex cōmen-	
parādā legēd⁹ tot⁹. 92	dato, eod. ex nobis.	
Cicero in primis imi-	102. ex re.	24
tandus.	Commēdationes uul-	
91	gares.	24
Cicero quare græcas	Commendatitia epi-	
uoces interdū episto-	stola.	15. 112
lis ad Atticum admi-	Commendatitia epi-	
scuerit.	stola an deliberatiui	
64	generis.	100
Ciceronis epistolæ. 87.	Commendatitiū epi-	
81. familiares.	stolarū genus. 112. 106	
59	Commendatoria epi-	
Itē aliq. 59. ad Atticū. 61	stola qualis.	142
Ciceronis epistolis in-	Comitatis modus in	
esse plus naturæ	epistola.	38
quàm artis.	Conciliatoria, siue cō-	
91	ciliatrix	
Ciceronis iuectiuæ. 34		
Ciceronis locus. 45		
Cice. oratio pro Sex.		
Roscio. itē pro lege		
Manilia.		
8		
Ciceronis ridicula		

- ciliatriæ epistola** quibus locis cōstet. 14. 135
Confutandi ratio. 145
exemplum. 146
Cōsolandi ratio. 50. 111
Consolatoriæ exemplum. 141
Consolatorium epistolæ gen⁹. 15. 105. 110
Cōsulibus annos notandi Ro. mos. 51
Consultoriæ. 15. 16
Contrariorū eadem disciplina. 101
Corporis res. 14
Cranaueldius. 54. 76
Criminatoria epistola. 102
Crucius. 41
Cuelaris. 75
Cypriani epistolæ. 82

D

P. Decij laus. 125
Deformitas copis, animi pulchritudine pensanda. 28
Dehortatoriæ epistolæ loci. 136. exēplū. 77
Deliberatiuū gen⁹. 99
Deliberatiui generis epistolæ. ibid.
Deliberatiui generis loci. 130. siue ptes. 99
Demetri⁹ Phalere⁹. 78
Demonstratiuum genus. 96. 99
Demonstratiui generis epistolæ. 126. psonarum. 121. factorum. 124. 126 (81
Demosthenis epistolę
Demosthenis inuectiuæ. 34
Demostheni negata iocādi facultas. 26 (102
Deprecatoria epistola
Depulsio. ibid. (152
Dialecticorū epitheta.
Dicta. 25
Dignitas petentis ut impetret, quomodo declaranda. 19
Dignitatū nomina in supscriptionib. non negligenda. 42
Diligētia in primis necessaria. 90
Diligentię adhibēdus modus.

modus.	90	uis nimis quæ.	79
Dispositio. 88.	(5	Epistola non erube-	
Disputatorię epistolę.		scit.	11.68
Dissuadendi loci. 133		Epistola prima ad ali-	
Dissuasorię orationis		quem quid potissimū	
exemplum.	135	cauendum.	11
Docilitas.	108	Epistola uera & ger-	
Docto à potente quid		mana quæ.	5
petendum.	18	Epistola tanquā frugi	
Doctorū epitheta. 152		& modesta puella, &	
Dolorem tempore le-		plebeta. 61. tenera. 62	
niri.	144	Epistolę breuitas aut	
ἁπλότης.	99	prolixitas quomodo	
		excusanda.	78
E		Epistolę breuitas.	77
Brietatis uitupe-		Epistolę causa & nar-	
rium.	77	ratio.	106.108
Eloquētię occultandę		Epistolę comitas.	38
simulatio. 104. (111		Epist. dictio. 57. 60. 62.	
Emanuel Palæologos		Epistolę exordiū qui-	
Ephrates philoso. 96		bus modis cōstituen-	
Epictet⁹ deformis. 28		dum.	106.107
Epistola.epistoliū. 65		Epistolę finis quibus	
Epistola quid.4. unde		constet.	115
dicta.6. eod.et.57.87		Epistolę inuentio.	6
105. cur inuenta. 121		Modus.	97
Epistola apertilis, solu-		Ordo.	47
tilis, &c.	70	Partes.	38.106
Epistola formalis. 66		Simplicitas.	59
Epistola lōga aut bre-		Virtus.	

INDEX.

epistolis usus.	40	Fœminarum tituli.	119
Equus unde pingue-		Fernand ⁹ à Toletto.	56
scar.	25	Festorū assignatio ad	
Erasmi Ro. laus.	85	epistolæ calcem.	52
ἱερῶν.	50	Fiducia q̄modo in peti	
ὅτι πρῶτον.	42	tione declaranda.	18
ὅτι διὰ τὴν.	eod.	Fluminum laus.	129
Exarare literas.	65	Formalis epistola.	66
Exceptor.	66 (102	Franciscus dux Beia-	
Excusatoria epistola.		ris.	74
Exercitiōis ratio.	89	Francisc ⁹ Petrarcha.	83
Exercitatione p̄cepta		Francisci Pici Epist.	84
eloquentiæ perfici.	8	Francus Leardus.	77
Exhortatorię epistolæ		Funebres orationes.	
loci. 136. exemplū. 137		96	
Exordia epistolarum		G	
unde ducantur.	147.	Abriel Valdaura.	
148. 149		77	
Expostulādi ratio.	15.	Garfias Arabianus.	48
32. 147		Gasparini epistolæ.	83
Exprobratio.	32	Geometrarū tituli.	119
Exprobratio intolle-		Ioan. Gilidas alter Ari	
rabilis.	ibid.	stoteles.	41 (74
Expurgatio.	147	Gomezus Benauidi ⁹ .	
F		Gōralus Tanayus.	41
Abulæ narratio.	25	Gōzalus Tanayus.	76
Facetiæ.	26	Gręcę dictiones quan	
Facilitas culpanda.	89	do epistolę inferendę	
Facultas.	101	63	

784444

fitum, prouerbiū. 60	mendatur. 138
Intentio. 102	Iuris peritorum epi-
Interrogatiuus pun-	theta. 152
ctus. 117. (147	Iuuenalis locus. 66
Inuectiuę epistolę. 102.	L
Inuectiuę Ciceronis	L Acedemonię epi-
& Demosthenis. 34	stolę. 80
Inuectiuis quomodo	Lacrymę pro alio ho-
respondendum. 37	nestiores. 20
Inuentio omnis pru-	λακωνισμός. 78
dentię est, nō artis. 7	Laudandi ratio. 24
Inuidia. 42	Leonard. Aretini epi-
Ioan. Claymund. 74	stolę. 83
Ioan. Lara. ibid.	Libanius sophista. 87.
Iocandi ratio non te-	eius epistolę. 82
mere tentanda. 25	Librarius. 66
Ioci q̄les esse debeant.	Linguę amarulētia. 84
Ionathas. 41. (ibid.	Literę, literulę. 65
Italię laus. 127	Liuius. 98
Iucundum. 99	Loci & temporis assi-
Iudiciale genus. 102	gnatio ad epistolę cal-
Iudicialis generis epi-	cem. 51. 53. 115
stola. 145	Locorum descriptio-
Iudicium, quo constet	nes ex Liuiio peten-
imitatio, quale esse	dę. 97. 98
debeat. 90. 91. 92	Loci confirmationis
Iureconsultorum titu-	qui. 125
li. 118. 152	Christophori Longo-
Iuris ciuilis studiū cō-	lij epistolę. 84
	Loquen-

Oscula manuum barbarici moris.	43	epistolæ.	ibid.
Ouidianæ salutatio- nes.	ibid.	Platonis de philoso- phia tractatio.	59
P		Platonis dictum.	126
P Alimpsestos.	66	Platonis epistolæ.	81
P Palmarū fructū re- perisse, prouerb.	88	Plinius.	98
Panegyrica epistola.	15	Plinij epistola cōmen- datitia.	101
Panegyrici.	97	Plinij epist. de Ephra- te philosopho.	96. &
Parasitica salutatio.	98	Minutio.	eod.
Parenthesis.	117	Plinij epistolę.	6. 58. 59.
D. Pauli epistolæ.	85		81. 61. 88. 91.
Perdidi dictū, &c.	26	Poëtarum tituli siue epitheta.	118. 152
Periodus.	117	Poggius.	83
Personæ laus quibus constet.	121	Politiani epist.	81. 83. 91
Personarū cōuersio in salutatione & epi.	44	Pomp. Lætus & eius- dem epistolæ.	83
Petendi ratio.	18. 102	Pont. max. titulus.	117
Petitioni omni pudor adsit.	17	Possibile.	99
Petitoria epist. eiusq; loci.	15. 17. 138. 140	Præceptoræ.	15. (11
φιλαυτία.	16	Primā coitio acerrima	
Philelphi epistolæ.	83	Principū epitheta.	151
Philostrati epistolæ.	82	Proœmiū epi. q̃le.	107
Io. Picus eiusq; epist.	83	Prudentia artis socia uel parens.	94
Pij secundi pontificis		Prudētia q̃b. cōstet.	7
		Puellarū epitheta.	153
		Punctarū	

Punctarū genera. 116
Pylades. 41

Q

Q Verela. 147

R

R Ecrimatio. 103
Regionum laus
quibus constet. 127

Repetendi epistolæ ad
quam rescribimus ca
pita, ratio. 80

Rephendēdi ratio. 28.

Res animi. 13. corporis,
& res externæ. 14. (76

Resalutādi formulæ.

Respōdendi ordo. 48
ratio. 35

Rhetorū epitheta. 152

Roderic⁹ Mauric⁹. 74

Rodol. Agricola. 84

Roffensis episcop. 74

Hier. Ruffaldus. 41

Ruris amœnitas. 130

S

S Abellici epistolę. 83

Sabinus. 132

Iac. Sadoletus. 41

Hier. salinas. 80

Sallustius. 98

Sallustij tarditas in
scribendo. 89

Salve. 50

Salutādi formulę usui
nostro aptæ. 74. 151

Salutādi ratio. 42. 107

Salutatio parasitica. 38

Salutatio p̄posita non
semper facit epist. 6

Salutationes non om
nes omnibus con
gruere. 75

Salutis precatio ab
exordio epistolæ. 42

Scauolę dom⁹ ciuita
tis Ro. oraculū dicta

Scriba. 66. (132

Scribendi una tantum
facie mos apud uete
res. ibid.

Scribentis nomē præ
ponendum. 38 (78

Scytala laconica. 64.

Segobriga. 75

Seipsum et laudare, et
culpare, æque ine
ptum. 90

Seneca an doctis tan

L ; tum

